Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 42 (14064) | 1973 оной февралиин 18, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулида буряад хэлэ ба литература заадаг, арадай гэгээрэлэй отличник Балдама Шагдановна ЦЫДЫПЦЫРЕНОВА:

Түрэл хэлэн, түрэл үгэ... Хүрьһэтэ энэ дэлхэй дээрэ хүн боложо түрөөд, хүлөө гэшхэжэ ябажа эхилхэдээ, «эжы!» гэһэн һайхан үгые түрэл хэлэн дээрээ эгээл түрүүшынхеэ хэлэдэгбди.

Түрэл хэлэндээ дурлаха гээшэ Эхэ оронгоо, аба, эжыдээ дурлаһантай тон адли. Би олон жэлэй туршада түрэлхи хэлэнэй, литературын багшаар хүдэлжэ ябанаб. Багша хүн өөр өөрынгөө заадаг предмедтэ дуратай байдаг ааб даа. Зүб. Ород хэлэн—минии хоёрдохи мэргэжэл. Тэрээнэй би баһал дуратайб. Ород хэлэн бидэнэй хоёрдохи түрэл хэлэн боложо байна. Дэлхэйн дээрэхи эгээл баян хэлэнүүдэй нэгые шудалха, мэдэдэг болохо аргатан байһан бидэ, буряадууд золтой зон гээшэ гэжэ ойлгожо ябабди даа.

«Буряад үнэн» газетын хуудаһанда байд-байд лэ буряад хэлэ заалгын асуудалда зорюулһан үргэн ехэ хөөрэлдөөнүүд болодог. 1972 оной нажар баһал тиимэ хөөрэлдөөн боложо, олон нүхэд һанамжа, дурадхалаа хэлэһэн байна.

Зүб даа. «А» гэжэшье ород үгэ мэдэхэгүй буряад үхибүүе ород класста оруулхада, багшын зааһан юумые гүнзэгыгөөр ойлгонгүй, һүүлэй һүүлдэ үетэн нүхэдһөө хоцорхо баатай болодог гэжэ ажаглагдадаг

ТҮРЭЛ ХЭЛЭН

гээшэ. Тиимэһээ тэдэндэ түрүүшын жэлнүүдтэ түрэл хэлэн дээрэнь ном зааха ёһотой гэжэ олон нүхэдэй һанамжа тон лэ зүб байна. Бишыхан хүн тойрожо байгаа оршонине түрэл хэлэнэйнгээ аша туһаар лэ ойлгодог юм гэжэ суута ород багша К. Д. Ушинский «Түрэл үгэ» гэһэн ном соогоо бэшэһэн байдаг шуу.

Буряад хэлэ һайнаар зааха тухай асуудал хииһээ абтаһан бэшэ. Зарим багшанар иигэжэ хэлэдэг:

— Буряад хэлэндэ бага саг үгтэдэг. Тиимэһээ олонхи һургуулида буряад хэлэнэй ганса багша хүдэлдэг гээшэ ааб даа. Ямараар заажа байһанаашье заримдаа мэдэхын аргагүй болошодог. Юундэб гэхэдэ, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд хэшээлдэшни балай орохогүй. Ороошье һаа, туһатай зүбшэл. заабарн хэлэжэ бирахагүй. Тиимэһээ «өөрынгөөл шүлэн соо үлтиржэ ябахаш»....

Иимэ гомдол дуулахадаа гайхамаар байдаг. Һуралсалай бүхэлн предмедые тоохогүй, ямараар заагданаб гэжэ һонирхохогүй, шалгахагүй гэжэ яаха юм?! Буряад хэлые һайнаар заахын тула багшын оролдолго хэрэгтэй юм бэзэ. Гэбэшье хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө анхарал, туһаламжа хэрэгтэй. Жэшээнь, кабинет эмхидхэхэ асуудал абая. Буряад хэлэнэй багша гансаараа тэрэнние эмхидхэжэ бирахагүйл. Һуралсалай кабиает һэн хойнонь бүхы юумэн хэрэгтэй байхал: техническэ хэрэгсэл, элдэб таблицанууд, номууд г.м.

Гадна буряад хэлэндэ бага саг үгтэнэ. 4—5-хи классуудта дүрбэ -дүрбэн, 6-дахида 3 час, 7-дохидо 2 час үгтэнэ бшуу. Имагтал хэшээлээрээ хизаарлаха болоо һаа, биратай юумэн хэгдэхэгүй. Тиимэһээ класснаа гадуур хүдэлмэри утаа ехэ удха шанартай. Жэшээнь, манай һургуулида «Талын наран» гэжэ уран зохёолой нэгэдэл олон жэлэй туршада хүдэлжэ байдаг. Тэрэ нэгэдэлдэ ябаха дуратай үхибүүд олон байдаг.

Нэгэдэлэй гэшүүд арадай аман үгын баялиг суглуулдаг. Зарниманиинь өөһэдөө гуурһаяа туршадаг. Заримдаа тэдэнэймнай зохёолнууд аймагай газетын хуудаһанда толилогдодог, агаарай долгиндошье гарадаг юм.

Имагтал уран зохёолдо обтой үхибүүд нэгэдэлэй гэшүүд болодоггүй, харин гоёор уншадаг, зурадаг, зүжэгтэ наададаг һурагшад баһал манай нэгэдэлэй гэшүүд болодог.

Һуралсалай жэлэй түрүүшын хахадта Х. Н. Намсараевай зохёохы замда зорюулһан үдэшэ эмхидхээ һэмди. Тэрэ үдэшэ һурагшаднай «Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэгһөөнь хэһэг, «Тахуунай» гэжэ рассказай инсценировкэ харуулжа, хүнүүдые угаа ехээр һонирхуулаа.

Һаяар мэдээжэ буряад поэт Дондок Улзытуевай шүлэгүүд тухай үдэшэ үнгэргэхэ һанаатайбди. Хабартаа «Знамя Ленина» колхозойнгоо бригадануудта, харьяата һууринуудта ошожо, наада табиха зомди.

Гэхын хажуугаар программа соо класснаа гадуур уншаха номуудай нэрэнүүд үгтэһэн байдаг. Зүгөөр бүхы эрилтын ёһоор сэгнэбэл, программын энэ хубихүсэд дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ гээшэ. Багшанар программаяа дүүргэхын тула яһала оролдодог гээшэ.

Харин программа соо заагдаһан номуудые олохонь бэрхэтэй. Библиотекэдэ буряад пом хомор байдаг. Юундэ тиигэнэб гэхэдэ, буряад номууд үсөөхэн хэһэгээр гарадаг. Гараһан номууд удангүй олдохоёо болишоно.

Би энээгээр юу хэлэхээ һананабиб гэхэдэ иимэ: Буряадай номой хэблэл «Һургуулиин библиотекэ» гэһэн гаршаг доро һайн-һайн зохёолнуудые дахин хэблэдэг болог лэ. Тиихэдээ олон хэһэгээр хэблэхэ шухала. Тооһондо даруулжа хэбтэһэн буряад ном байхагүй. ,

Буряад олонхи номой гадар нимгэхэн байдаг. Тиихэдээ ута наһагүй, түргэн хахаржа, һанги-набта болошоно. Зузаахан, хүдэр хабтаһатайгаар ном хэблэхэ аргагүй юм гү? Һайн гадартай ном уншагшадтаа удаан алба хэхэ бэшэ гү?

Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институтда бидэ байд гэзд лэ суглардагбди. Уран зохёолшодтой уулзалганууд болодог. Тэрэ тон зүб. Уран зохёолшодтой нюурааргаа уулзажа хөөрэлдэхэдөө, шүлэгөө, рассказаа уншахыень шагнахадаа, асууһан юумэндээ харюу абахадаа, багшанар олон юумэ мэдэдэг болоно. Ондоогоор хэлэхэдэ, бидэнэй сэдьхэл баяжана бшуу.

Теэд хэды дахин Улаан-Үдэдэ элдэб суглаанда, зүблөөндэ манай суглархада, бидэнние журналистнуудтай уулзуулдаггүй. Буряад хэлэн дээрэ большевик хэблэл эмхидхэгдэһээр таби гаран жэл үнгэрбэ. Энэ—бага бэшэ болзор. Энэ хугасаада мэргэжэл һайнтай буряад журналистнар олоороо ургажа гараа. Бидэ үдэр бүри буряад газетээ уншахадаа, тиигэжэ ажагладаг гээшэбди.

Хожомой зүблөөндэ нэгэтэ суглархадаа, ахамад журналистнуудтай уулзажа, газетын хэлэн тухай, яажа статья бэшэхэ тухай хөөрэлдэхэ бэзэбди гэжэ найдахаар. Юуб гэхэдэ, газетэдэ бэшэхэ гээшэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ, газетын хэлэн бии гэжэ үнинэй ойлгонхойб.

Хэрбээ журналистын эрдэм бага зэргэ шудалаа һаа, бидэ шабинараа һургаха аргатай байха һэмди. Уран зохёолой нэгэдэлэйнгээ нэгэ таһагые «Эдир корреспондентнүүдэй һуралсал» гэжэ нэрлээд, газетэдэ бэшэхэ дуратайшуултай тусхай хэшээл үнгэргэхэ һэмди.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институтда буряад хэлэ, бэшэгэй таһаг нээгдэһээр олон жэл болоо. Тэрэнние дүүргэгшэдэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Тэдэнэй дундаһаа уран зохёолшодшье ургажа гараа.

Зүгөөр тэрэ таһагта ерээдүйн багшанарта журналистикын асуудалаар хэшээл үгэлсэхэ байгаа гэжэ һанагдана. Тиимэ шадабаритай болоод багшалжа ябахада, һаалта болохогүй һэн. Тиигэбэл хүдөө бэшэгшэдэй тоо улам бүри олошорхо байгаа.

Түрэл хэлэн. Үдэр бүри баяжан хүгжэжэ байһан түрэл хэлээрээ хэзээшье омогорхохол. Түрэл хэлэндээ эдиршүүлые дуратай болгохын тула бидэ яһала оролдонобди. Юуб гэхэдэ, түрэл хэлээ һайнаар мэдэдэг хүн ород хэлые, ондоо предмедүүдые бэрхээр шудалха аргатай байдаг гэжэ би нэгэтэ бэшэ ажаглааб. Уран зохёолой нэгэдэлдэ ябадаг үхибүүд булта зохёолшод, артистнар болоошьегүй һаа, түрэл хэлээ наһан соогоо сэгнэжэ, түрэл дайдадаа дурлажа ябахал.

МҮРЫСӨӨ ҮҮСХЭГШЭД

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ВАХТАДА

Манай коллектив юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлые амжалтатайгаар түгэсхөөд, гурбадахи шиидхэхы жэлдэ бүри эршэмтэй шангаар ажаллаха, бага гаргашатайгаар һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ гэһэн уряатай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон байна.

Гурбадахи, шиидхэхы жэл манай республикада онсо удхатай юм. Энэнь юуб гэбэл, республикымнай 50 жэлэй ой гүйсэхэнь ха юм. Тиимэһээ заводоймнай хүдэлмэришэд энэ жэлдэ габшагайгаар ажаллаха, продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн түйлаха зорилго урдаа табинхай.

Энэ мүрысөөндэ оролсоһон хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Локомотив хабсаралгын, вагоно-кузовной цехүүдэй коллективүүд шиидхэхы жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэдэ, ажалайнгаа амжалта республикынгаа 50 жэлэй ойдо зорюулха, республикынгаа 22 аймагай хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаха үүсхэл гаргаһан байна.

Заводой партийна, профсоюзай организацинууд эдэ гадануудай коллективүүд заводой Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэхэ, тусхай грамота, вымпелээр шагнагдаха юм. Мүн тэдэндэ 20 түхэригһөө 50 түхэриг хүрэтэр мүнгэн шан барюулагдаха байна.

Вахтануудай үедэ цехүүдэй түйлаһан үрэ дүн мүн лэ долоон хоног бүхэндэ согсологдоно. Эдэ үрэ дүнгүүд тусхай хуудаһанда хэблэгдэжэ, хүнүүдэй хараха эли газарта үлгэгдэнэ.

Партийна, заводской комитедүүд заводой дирекцитэй хамта ажалай эстафетын үрэ дүнгые понедельник бүхэндэ согсолдог болоо. Цехүүдэй үрэ дүнгүүдые харуулха эстафетын стенд түхеэрэгдэһэн байна. Түрүү һуури эзэлһэн цехүүдэй коллективүүд олон тиражтай «Локомотив» газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ.

Ажалай вахта ямар аймагай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан байгааб, тэрэнэй үедэ ямар үрэ дүн түйлагдааб, ямар цехүүд түрүүлжэ гарааб гэжэ тэрэл аймагта мэдээсэгдэдэг болоо. Мүн вахтын эхи, үрэ дүн харуулһан «Локомотив» газетын хэдэн хэһэг аймагуудта эльгээгдэнэ.

Агитаторнууд, партийна, профсоюзай организацинууд вахтануудай соносхогдоходо, тэрэл аймагай экономикын, культурын хүгжэлтэ, ажабайдал тухай хөөрөөнүүдые үнгэргэдэг болоо.

Ажалай табан вахта үнгэргэгдөө. Баргажанай аймагай хүндэлэлдэ соносхогдоһон вахтын үедэ дизельнэ, локомотивай мөөрнүүдэй цехүүд түрүүлһэн байна. Бэшүүрэй, Зэдын аймагуудта зорюулагдаһан вахтануудай үедэ электро-вагонно, вагоной мөөрнүүдэй, якорна, зэд шудхалгын цехүүдэй коллективүүд түрүүлжэ гараа. Социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн түйлажа байһан үйлэдбэриин түрүүшүүл мүн лэ элирүүлэгдэһэн юм.

Партком, завком республикын ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй дүрим баталаа. Табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэһэн гол зорилго бэелүүлхэтэй хамта цехүүд, таһагуудай коллективүүд ажалай. ниитын журам наринаар сахиха ёһотой гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэнэ. Мүрысөөнэй шэнэ дүрим завкомой үргэн хабаадалгатай заседани дээрэ абтаа.

коллективүүдэй үүсхэлые хамтын заседани дээрээ зүбшэн хэлсээд, ажалай вахта заводой бусад цехүүдтэ соносхохыень дурадхаһан юм. Заводой бүхы цехүүд, таһагуудай коллективүүд энэ үүсхэлые дэмжэбэ. Аймаг бүхэнэй хүндэлэлдэ зорюулагдаха ажалай 22 вахтын, тэрэнэй үрэ дүн гаргалгын дүрим заводой гол цехүүдтэ баталагдан абтаа.

Жэшээлхэдэ, локомотив хабсаргагшад иимэ дүрим баталан абанхай. Республикын аймаг бүхэнэй хүндэлэлдэ долоон хоногой эстафетэ зорюулагдана. Мүрысөөнэй үрэ дүн долоон хоног бүхэндэ согсологдожо, плажа гараһан бригада, участогто дамжуулгын вымпел барюулагдаха юм. Мүрысөөнэй һүүлшын үрэ дүн 1973 оной июниин 8-да гаргагдахаар хараалагдаа. Вахтануудай үедэ оло дахин шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн мастерска участогуудай, бри-

Ц. АЮШЕЕВ,
ЛВРЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо.

БУХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

...хэжэнгын аймагай олохон ...коллективүүд үнгэрһэн жэлдэ ... бэшэ үрэ дүн түйлажа ...даа. Жэшээнь, Худанай совхозой Улааха-Аралай фермын ...һаалишад аймагайнгаа һаа... бүхы фермэнүүдэй дунда ...ялэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, түрүүшын ...урида гараһан. Иимэ амжалта тус фермэ урдашье ...һүүдтэ түйладаг, габшагай ...гаар, эбтэй эетэйгээр ...хүдэлдэг коллектив гэжэ ...нэй мэдээжэ.

...Энэ фермэ үнгэрэгшэ жэлэй һаалиин һаа түсэбөө 102 процент дүүргээд, сагаан эдеэ ...дэ худалдаха түсэбөө ...процентдэ хүргөө. Үнеэн бүриһөө 2.244 килограмм һү абаад, совхоз соогоо нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Совхозой дирекци, партком түрүү малшадай ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, үнэтэ шан бэлэгүүдые барюулһан байна. Һаалишад Доржима Базаржапова, Санжит Чимитдоржиева,

ҺҮН БУЛАГ ҮРЬЯЛУУЛАГШАД

...ене эндэ дунда зэргээр ...000 килограмм һүн һааг... Тиихэдэ зуун үнеэнһээ ...тугал абтажа, тэдэнь нэ... гарза хоролтогүйгөөр ...үүлэгдэһэн байха юм.

...Улааха-Аралай малшад, ...шадта үнгэрһэн жэлэй ... 100 түхэригэй мүнгэн ... барюулагдаад, коллекти... аймагай Хүндэлэлэй сам... бэшэгдэһэн байна.

...Иимэ амжалта улааха-ара...индта өөрөө ерээгүй. Энэ... имагтал хүн бүхэнэй, ... оролдолгын хүсэн бо... Фермынхид үнэхөөрөө... ажал хүдэлмэреэ зүбөөр ...дэдэг, эбтэй эетэйгээр, ...сотойгоор хүдэлдэг зон... Коммунис ажалай үндэр ... зэргэдэ бүри табан жэ... саана хүртэһэн, тэрэ нэ... жэлһээ жэлдэ ажал хэ...ээрээ батадхан харуулжа ...айг заншалтай.

...Тус фермэ дээрэ арбан һаа... хүдэлнэ. Эдэмнай ...нхидоо арбаад, хорёод ...ээ мал ажалда хүдэлжэ ...һан баян дүй дүршэлтэй, ...аа һанаатай, урдахи зо...гоо ойлгодог хүнүүд. Ган...ан үнгэрэгшэ жэлдэ Улаа...-Аралай табан һаалишад ...неэн бүриһөө 2.000-һаа дээ... килограмм һү һаагаа юм. ...Доржима Базаржапова үнеэн

Дулма Галсанова гэгшэдтэ ВДНХ ошохо путёвконууд барюулагдаа. Тиихэдэ Цырен-Чимит Шагдарова, Галина Гатаулина зуун түхэригэй сэнтэй алтан бэһэлигүүдээр шагнагдаа. Фермын 10 һаалишадай 9-ниинь нэмэлтэ түлөөһэндэ нэгэ-нэгэ тугал абаһан.

Энэ коллективые коммунист Дашидондок Жимбеев олохон жэлдэ хүтэлбэрилнэ. Нүхэр Жимбеев Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа, дайшалхы дүрбэн орденоор, олон медальнуудаар шагнагдаһан хүн. Хэдыхэн жэлэй урда тээ амгалан ажалда габшагайгаар хүдэлһэнэйнь түлөө тэрээндэ Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа һэн.

— Манай фермынхид яһала һайн хүдэлнэ гээшэ, — гээд Дашидондок Жимбеев хөөрэнэ. — Бага, ехэшье һаа, амжалта бүхэн ажалаар, хамтын хүсөөр түйлагдадаг, һүүлшын табан жэл соо манайда нэгэшье һаалишан һэлгээгүй. Энэмнай ажалда ехэхэн удха шанартай гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, нэгэ хүн олон жэлдэ нэгэл ажалда хүдэлхэдөө, дүй дүршэлтэй болодог.

Байгша ондо улааха-аралайхид үнеэн бүриһөө 2.000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, 100 үнеэн бүриһөө 102 тугал түлжүүлхэ уялга абанхай. Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ жэгдэрэн оролсоод, мүн лэ үбэлэй 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1.500 килограмм һү һаахаар шиидэә. Энэ зорилгонуудаа фермынхид муу бэшээр бэелүүлжэ эхилээ. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй январь һарада бүхы 171 үнеэдһээ сүүдхэдээ 700—800 килограмм һү һаадаг байбал, мүнөө 1.250—1.270 килограмм һү һаанад. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, һү һаалия 50 процентээр дээшэлүүлээд, гүрэндэ тушаалгые хоёр дахин ехэ болгоһон байна.

Мүнөө эдэнэр малайнгаа үбэлжэлгын тон харюусалгатай хаһые муу бэшээр үнгэргэжэ байна. Хүн зониинь урма зоригтойгоор ажаллана, үбһэ тэжээл, дулаан байра бии. Эндэхи малшад олохон жэлэй туршада өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг юм. Нёдондо жэлдэ тэдэнэр 6 мянган центнер үбһэ бэлдээ, 1.900 центнер зелёнко сабшаа. Энэ тэжээл мүнөө бараг саан фермэдэ зөөлгэгдэнхэй.

Үбэлэй сагта үнеэн бүридэ сүүдхэдөө 6 килограмм үбһэн, 20 килограмм силос, нэгэ килограмм һүндэ 300 грамм талха тарнан эдюулэгдэнэ. Тиин эдэ үдэрнүүдтэ фермын һаалишан бүхэн үнеэдэйнгээ түрэһэнэй зэргээр үбһэ тэжээл зүбөөр хубаарилжа үгэнэ. һүтэй үнеэндэ ехэхэнээр үгэхэ гэжэ малшад өөһэдөө мэдээ ааб даа. Малай үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо эдэ һаалишад үнеэдээ сүүдхэдөө гурба дахин һаадаг юм.

Иимэл даа аймагай түрүү малшадай багахан коллективэй ехэ ажал тухай тобшохоноор хөөрэхэ болоо һаа. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойс тэдэнэй шэнэ амжалтаар угтаха байһанда лаб этигэмээр

Л. ГОМБОЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Хэжэнгэ.

ЗАЛУУ ХУРЬГАШАД

Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой Харлан гэжэ отделенидэ залуушуул олон. Арбан класс дүүргээд, нютагтаа хүдэлхэеэ үлэһэн нүхэдшье бии.

Мүнөө үедэ түл абалгын халуун хаһа соо залуушуул хурьга абалсахаяа хонин ажалда олоороо хүдэлжэ байна.

Жэшээнь, ахалагша хонишон Хандажаповай һүрэгтэ комсомолшууд Сэсэгма Цыренова, Светлана Мункуева гэгшэд хурьга абалсана. Тэдэ мүнөө дээрээ 170 хурьга абаад байна. Доржиева Дарима Балдаева Шура хоёр Базарова Валентинын хониндо хүдэлнэ. 200 гаран хурьгатай болоо.

Харин Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер Дагбаев Эрдэниин хониндо сэрэгэй албанһаа ерэһэн залуу коммунист Валерий Жамбалов хүдэлнэ. Тэдэнэй абаһан хурьгадай тоо 300-да дүтэлжэ байна.

Мүнөө манай залуушуул аха нүхэдтэеэ хамта Буряадайнгаа 50 жэлэй ойе ажалай ехэ бэлэгтэйгээр угтахала, унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлжэ байна. Тэдэнэр хүсэһэн, зориһондоо хүрэхэл байха.

Х. ДАШИЕВА.

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ залуу һаалишад олон. Тэдэнэй дунда Валя Дылыкова, Дуся Санданова, Вера Будажапова, Галя Шигапова болон бусад урматай ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой эгээн залуу һаалишан Галя Шигапова. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮГЭРСЫН РАССАДА ТАРИГДАНА

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой коммунистка Мария Хомяковагай даадаг тепличнэ комбинадай коллектив үгэрсын үрэһэ тарижа эхилээ. Энээнэй тулада тэдэнэр полиэтиленовэ 70 мянган горшоог бэлдэһэн байна. Тэдээн соогоо үгэрсын рассада һуулгана.

Мүнөө колхозой овощ ургуулагшад өөһэдынгөө хүсөөр теплицэеэ сагаадаһан, тарилгада бэлдэһэн байна. Тепличнэ комбинадта 500 тонно наг шэбхэ, 60 тонно хюрөөгэй хибэдэһэн, элһэн асарагдаа. Тиигэжэ үбэлэй үедэ ногоон үгэрсэ Улаан-Үдын столово, ресторануудта худалдагдахань.

З. ВЕСНИНА.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЫН ТУЛА

Анаагай совхозой гурбадахи отделенидэ 9278 хонид үбэлжэжэ байнхай. Тэдэнэйнь 3878-ниинь эхэ хонид юм. Эндэ эхэ хонидой 8 отара тоологдоно. Отделениин хонишод үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэжэ, абаһан хурьгадаа гээлтэ хоролтодо оруулнагүй хүхэ ногоон дээрэ гаргахын тула оролдожо байнхай. Һаянай байдалаар эндэ 3 мянга шахуу хурьган абтаа гэхэ гү, али энэнь совхоздо абтаһан түлэй тэн хахадынь болоно.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга түлжүүлһэн юм. Хонишодой хахадынь 100 эхэ хонинһоо 100, тэрэнһээшье дээшэ хурьга түлжүүлээ. Дүй дүршэлөөр баян хонишон, ажахын чемпион Цырендоржо Жамбалович Чимитов 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаа. Мүн бэрхэ хонишод Галина Доржиева, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Зоя Жамсаранова болон бусад хонин бүриһөө хурьга түлжүүлээ. Хонишон бүхэнэй даажа абаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандажа шадаһанай ашаар, тус отделени түл абалгаар ажахы соогоо эрхимлэһэн юм.

Байгша ондо эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм 300 грамм һооһо хайшалжа абаха гэһэн социалис уялгатай. Хэлэһэн үгэдөө эзэн байхын тула эндэхид бүхы шадабаряа гарган ажаллана.

Отделениин олонхи хонишод хурьга абалгаа дүүргэхэ болонхой. Абаһан түлөө гээлтэ хоролтодо оруулангүй томо болгохо хэрэг тэдэнэй гарта.

Хараалһанаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ үбһэ тэжээлэй найдамтай бааза бии болгохо зэргэтэй гээшэ ааб даа. Хонишод мүнөө дээрээ хүрэхэ үбһэ, һолоомотой. Үбһэ тэжээлээ нарин нягтаар гаргашалха, наруули дулаан үдэрнүүдые хэрэглэн хонидоо хагданда 2—3 часай туршада алуулха зэргэтэй болоно.

Манай корр.
Хори.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХУРАМХААН

«КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной) Пленумтэй дашарамдуулан аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалые партиин Хурамхаанай райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев элидхэл хэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар Дэрээнэй совхозой директор М. М. Дагаев, Хурамхаанай леспромхозой главна инженер С. С. Солкин, Аргатын совхозой директор Ц. Б. Балуев, Хурамхаанай совхозой главна агроном Ц. А. Нечкина, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Могойтын отделение эрхилэгшэ И. Г. Иванов болон бусад үгэ хэлээ.

Мал ажалай, таряан ажалай продукци гүрэндэ сэхээр тушаахын тула ямар хэмжээнүүдые хараалха, ямар арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаа.

БАРГАЖАН

КПСС-эй Баргажанай райкомой пленум болобо. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаев «КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной) Пленумтэй дашарамдуулан, аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэбэ.

— 1972 ондо аймагаймнай промышленна предприятинууд болон ажахынууд СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулан, орон дотор дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, зарим тэды амжалтануудые түйлаһан байна. — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр хэрэглэгдээгүй нөөсэ арга боломжонууд, дутагдалнууд олон байгаа гээд саашадань онсолоо.

Пленум дээрэ Баргажанай совхозой парткомой секретарь Б. Я. Шрагер, Ининскэ леспромхозой жолоошон В. К. Протасов, хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник Ц. А. Аюшеев, Баргажанай адагай загаһанай комбинадай директор И. Т. Пестеров, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Б. Ринчинов болон бусад үгэ хэлэжэ, һанамжа дурадхалнуудые оруулбад.

КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна таһагые даагша А. Б. Бардонов пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаа.

ЗАХААМИН

КПСС-эй райкомой пленум эндэ боложо үнгэрбэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. Б. Михеев «КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй (1972 оной) шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай» элидхэл хэһэн байна.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор И. П. Чепурин, «Коммунизмын зам» колхозой түрүүлэгшэ Ц. Ц. Цыренгармаев, «Холтосон» руднигай начальник И. Ф. Солнцев, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Ц. Д. Гырылов, Далахайн совхозой парткомой секретарь Б. Д. Балданов болон бусад үгэ хэлэжэ, декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар һанамжа, дурадхалнуудаа оруулаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ц. Б. Эрдынеев, «Буряад үнэн» газетын редактор нүхэр Ц. Ц. Цибудеев гэгшэд пленум дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоол пленум абаба.

Манай корр.

ЗАГАРАЙ

Партиин Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан хаража үзэхэдэ, манай аймагай экономикын бүхы һалбаринуудта хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөөл бии гээшэ. — Иимэ тобшолол КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Д-Н. С. Санжимитыповэй элидхэл соо хэгдэһэн байна.

Аймагай промышленностьда модо бэлэдхэлгын, модо болбосоруулгын предприятинууд ехэ һуури эзэлдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ предприятинууд хүсэ ехэтэй техникээр, шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Гэбэшье гол фонднуудай ургажа байхада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй. Шулуутайн леспромхоздо нэгэ хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ 1971 онойхитой сасуулбал, доошолһон байна. Гэхэтэй хамта эндэ ажалладаг Социалис Ажалай Герой А. П. Кудряшовой бага комплексно бригада үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Пленум дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Кудряшов манай бригадынхид бүри дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай, тэрэнээ бүрин дүүргэхээр бэлэн гэжэ мэдүүлбэ.

Аймагай леспромхозуудай бүхы бага комплексно бригадануудай иимээр хүдэлжэ, ажалай үндэр бүтээсэ түйлажа байгаа болобол, хэды ехэ нэмэлтэ продукци район үгэхэ байгаа гээшэб!

Хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд районой ажахын бусад һалбаринуудташье. тэрэ тоодо хүдөө ажахыдашье бии. Ороохо таряа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхын тулада 500—600 гектар шэнэ газар ашаглаха, тиигэжэ тарялангай талмай үргэдхэхэ, бии байһан уһалалгын системэнүүдые шэнэдхэжэ, уһалагдадаг газарнуудай талмай дээшэлүүлхэ гэжэ манай колхознигууд шиидээ, гээд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыбикжапов мэдүүлээ.

Партиин райкомой гэшүүн нүхэр Леонов («Гигант» колхоз) мал ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай асуудалнуудта тогтобо. Энэ жэлдэ тус колхоздо һү һаалга түрүүшынхеэ ашаг үрэтэй байба, саашадаашье тэрэ колхозой үйлэдбэриин бүри ехэ ашаг олзотой һалбари боложо болохо юм.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд — Ново-Ильнинскэ заһабарилгын заводой директор нүхэр Калинниченко, Шулуутайн леспромхозой директор нүхэр Макеев, «Татарский Ключ» гэжэ уурхайн бригадир нүхэр Полянский гэгшэд үйлэдбэри түсэблэлгэдэ бии байһан ехэхэн дутуу дутагдалнуудые тэмдэглэбэ.

Партиин райкомой Пленум гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлтын, партийна болон гүрэнэй журам саашадаа бэхижүүлхын түлөө шанга эрилтэ хүтэлбэрилхы кадрнуудта табиба.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоев Пленум дээрэ ехэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар районой партийна организациин зорилгонууд партиин райкомой Пленумэй абаһан тогтоол соо тодорхойлогдоо.

Я. ОРШАНСКИЙ.

БЭШҮҮР

«КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй эрилтэтэй дашарамдуулан, 1973 оной гүрэнэй түсэб ба социалис уялгануудай дүүргэлтэ хангаха талаар аймагай партийна организациин зорилгонууд» гэһэн партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. В. Пластининай элидхэлые һаяхан боложо үнгэрһэн КПСС-эй райкомой пленумдэ хабаадалсагшад зүбшэн хэлсэһэн байна.

Бодонгуудай совхозой директор Д. Ц. Цыденжапов, Хёлгын леспромхозой директор А. Л. Кочетов, колхоз хоорондын барилгын организациин партийна эхин организациин секретарь К. Я. Карпенко, Охин-Булагай совхозой парткомой секретарь А. А. Перфильев, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишан Е. Г. Панькова болон бусад элидхэл тушаа үгэ хэлэбэ.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семенов хабаадалсажа үгэ хэлэбэ.

Пленум дээрэ дэлгэрэнгы тогтоол баталагдан абтаба.

Д. ОЧИРОВ.

УЛААН-ҮДЭ

Партиин Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организациин үмэнэ ямар зорилгонууд байнаб, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ түйлагдахаар хараалагдаһан түсэб даабаринууд ямараар дүүргэгдэжэ эхилээб? — энээн тухай ехэ хөөрэлдөөн КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой пленум дээрэ һаяхан болобо.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр К. К. Шомоев элидхэл хэжэ, элидхэл тушаа «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ Д. П. Болонев, «Пригородный» совхозой парткомой секретарь Н. Н. Налетова, аймгүйсэдкомой финансын таһагые даагша Б. Н. Санжиев, республиканска агрохимлабораториин начальник С. А. Бекетов, «Байкал» учхозой директор Н. Б. Ботоев болон бусад үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоев пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа пленум тогтоол баталан абаба.

А. НАГАСЛАЕВ.

МУХАР-ШЭБЭР

Партиин райкомой ээлжээтэ пленум боложо, «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар районой партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэбэ.

Элидхэлшэ — КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Г. М. Конев. элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ С. В. Устинов, «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь А. С. Доржиев, «Родина» колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов, «Знамя Ленина» колхозой парткомой секретарь Н. Е. Иванов болон бусад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээд, 1973 ондо — табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй зорилгонууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Хүдөө ажахын продукци бэлэдхэлэй, шанарай талаар Буряадай АССР-эй инспекциин начальник, КПСС-эй обкомой гэшүүн Н. Н. Малыгин пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Пленум тусхай тогтоол баталан абаба.

Манай корр.

Бальжин Соктоевич Цыренов «Байкал» учхоздо дүрбэдэхи жэлээ ажаллаха зууураа ажахы соогоо нилээд мэдээжэ болоһон хонишодой нэгэн юм. Ахалагша хонишон хэрбээ 1971 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлһэн байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 123 хурьга абажа, хонин бүриһөө 3 килограмм 200 грамм нооһо хайшалжа абаа. Мүнөө Бальжин Соктоевич Долгор Будаевна һамгантаяа 471 эхэ хонидые харууһална. Бэрхэ хонишод хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн зорилготой ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түрүү хонишод Б. С. Цыреновые, Д. Б. Будаевае харанат.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАГШАДТА

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭБДИ

Байгша ондо орооһоной, мүн таряан ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо талаар хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол манай районой хүдөөгэй ажалшадай эдэбхи үүсхэл улам хүгжөөжэ, тэдэниие шэнэ амжалтада элсүүлнэ.

Энэ тогтоол тракторна-таряан ажалай бригадануудта, овощ болон хартаабха ургуулагшадай звенонуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ, ажахы бүхэнэй, бүхы районой таряашад, механизаторнуудай зорилгонууд тодорхойлогдожо, 1973 ондо — юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байнабди.

Районоймнай 28600 гектарта орооһото ургамалнууд, 1100 гектарта хартаабха, 145 га овощ таригдадаг юм. Энэ талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 17,5 центнер орооһо таряа, 120 центнер хартаабха, 150 центнер овощ ургуулжа, хамта дээрэ 50 мянган тонно орооһо, 13200 тонно хартаабха, 2.170 тонно овощ абажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө орооһо тарягаар — 140, овощоор — 102, хартаабхаар—120 процентээр дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

Зарим совхозууд, бригада болон звенонуудай коллективүүд бүришье ехэ уялгануудые абаһан байна.

Иимэ үндэр уялгануудые абаха ямар эшэ үндэһэн, арга боломжонууд манда байгаа гээшэб? Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд ажахы бүхэндэ анхаралтайгаар харагдажа үзэгдэһэн, бии байһан аад, үшөө хүсэд хэрэглэгдээгүй хэбтэһэн арга боломжонууд һайса элирүүлэгдэжэ, тэдэниие ашаглаха хэмжээнүүд хараалагдажа, уялганууд абтаһан байха юм.

Энэ талаар партийна организацинууд эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Тракторно-таряан ажалай бригадануудай хүдэлмэриин үнгэрһэн жэлэй дүн согсолон хараад үзэхэдэ, манай ажахынуудта бии байһан арга боломжонууд элитээр харагдана. 1972 ондо бүхы район соо гектарай дунда зэргээр 15,6 центнер орооһоной хураагдаад байхада, Оймородой совхоздо (директорынь И. И. Зубакин, парткомой секретарь А. И. Хуриганов) 13,7 центнер, тэрэнэй Байкало-Кударын бригадада оройдоол 8,9 центнер болоһон байна. Харин тус совхозойл Оймородой бригадынхид гектарай дунда зэргын 18,6 центнер орооһо ургуулһан байшоо. Байгаалиин нэгэ эрхэ байдалтай аад, иимэ тэд ондоо үрэ дүнгүүд ямар шалтагаантайб? Имагтал таряан ажал ямараар эрхилэгдэһэнһээ, ажалай ямараар эмхидхэгдэһэнһээ гол түлэб дулдыдаа гэбэл, алдуу болохогүй юм.

Иимэ жэшээнүүд бусадшье совхозуудта бии. Ажалай дүн хэлсэжэ байхадаа, коммунистнуудай эдэ асуудалнуудта тон ехэ анхаралаа хандуулһаниинь тон зүбтэй.

Абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын тулада бодото дээрээ юун хэгдэжэ байнаб, юун хэгдээб?

Үндэр баян ургасын үндэһэн севооборот болоно гэжэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хэлсэдэг. Энэнь тон зүб. Тиимэһээ газар тарялангай үрэжүүлгэ дээшэлүүлхын тулада, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудай тогтууритай үндэр баян ургаса абахын тулада ажахы бүхэндэ агротехникын эрилтэнүүдтэ, нютагай байгаалиин эрхэ байдалда таараха севооборот нэбтэрүүлхэ шухала. Энээнтэй дашарамдуулан, мүн орооһото болон бусад ургамалнуудай абтаха хэм хэмжээн хараада абтажа тарялангай талмайн хубаарилга зүбөөр зохёогдохо.

Энэ тон шухала хүдэлмэридэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Совхозуудта мүнөө хараалагдаад байһан хэмжээ ябуулгануудай ёһоор, 1973 ондо ешмээн, обёос тарилгын талмай нилээд үргэдхэгдэхэ, горохой тарилга 6000 гектарта хүрэжэ, орооһото ургамалнуудай бүхы талмайн 19 процентые эзэлхэ болоно. Тэрэшэлэн сортовой үрэһөөр тарилга бүри ехэ талмай дээрэ хэгдэхэнь. Мүнөө лабораторидо шалгагдаад байһан 9820 тонно орооһото ургамалнуудай үрэһэнэй 5680 тонноо тарилгын стандартын I, II классай болгогдоод байна.

Байгша ондо тарилгын талмайда 160 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулагдахаар хараалагдаһан байбал, 75 мянган тонно үтэгжүүлгэ оруулагдаад байна. Тэрэ тоодо «Шергинский» совхоздо 12 мянган тонно торфо-минеральна компостнууд оруулагдаа. Мүнөө үедэ совхозуудта 5.300 тонно минеральна үтэгжүүлгэ бии юм. Үнгэрһэн намар паар хахалхадаа 825 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа һэмди.

Энэ жэлэй ургасада минеральна үтэгжүүлгэ комплекснoор — азотно, фосфорно болон калийна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хубаарилан холижо хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулха байнабди. Энээндэ мэргэжэлтэдэй, агрономуудай үүргэ тон ехэ.

Уялга абахадаа, манай механизаторнууд апрелиин 1 болотор бүхы трактор, газар элдүүрилдэг, тарилгын техникэ заһабарилжа бэлэн болгохоор шиидээ һэн. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тулада механизаторнууднай һаяа оролдоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Бүхы ажахынууд («Байкальский» совхозһоо бэшэнь) трактор заһабарилха 4-дэхи кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Мүнөөшье район соо трактор, бусад техникэ заһабарилга графигаар хараалагдаһанһаа түрүүлжэ ябана.

Зүгөөр газар элдүүрилхэ техникэ, сеялкэнүүдые заһабарилга бэрхэшээлтэй байдалда орохоор байна. Февралиин 1-нэй байдалаар хаража үзэбэл, түсэбэй ёһоор 222 плуг, 184 сеялкэ заһабарилагдаха байгаа. Бодото дээрээ 113 плуг, 98 сеялкэ заһабарилагдаа, нэгэшье культиватор заһабарилгаһаа үшөө гараагүй. Манай механизаторнууд эндэ зэмэтэй бэшэ юм. Имагтал «Сельхозтехника» нэгэдэлэй районно отделениин складуудта запас частьнуудай үгы дээрэһээ иимэ тулюур байдал тохёолдонхой.

Тиимэһээ энээн тушаа хойшолуулагдашагүй хэмжээнүүдые абаха саг тулажа ерэнхэй гэжэ һанагдана. Саг ошожо, хабарай тарилга дүтэлжэ байна ха юм.

Манай таряан ажал жэлһээ жэлдэ шэнэ шэнэ машина, техникээр хангагдажа, бүри хүсэдөөр оньһожоруулагдана. Тэрэнэй культурые дээшэлүүлхын, мүнөөнэй агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые комплекснoор, ашатай туһатайгаар, зүб ёһоор бэелүүлхын тула механизаторнууд имагтал техникээ һайса мэдэхэ ёһотой бэшэ, мүн хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха, тэдэнэй хойноһоо харууһалжа, үндэр ургаса ургуулха, тэрэниие хуряаха технологие хүсэд шудалһан, бодото дээрээ хэрэглэжэ шадаха ёһотой. Энээндэ тэдэниие һургаха хэрэгтэй.

«Байкальский прибой» гэжэ аяншалгын бааза дээрэ аймагай механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курса хүдэлнэ. 200-аад механизаторнууд һуралсажа гараа. Ондоогоор хэлэбэл, районой механизаторнуудай 30 гаран процентнь мэргэжэлээ эндэхи курсада дээшэлүүлбэ гээшэ.

Гадна совхозуудта иимэ курсанууд хүдэлнэ. Зүгөөр тэдэнэй хүдэлмэри бүри һайжаруулха зорилго табигдана.

Абаһан уялгаяа бэелүүлжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ манай районой хүдөөгэй ажалшад ажаллажа байна.

Совхозуудай, отделени болон бригадануудай, фермэ, звенонуудай абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтые партиин районно комитет саг үргэлжэ хинан шалгана.

Энээн тухай ехэ хөөрэлдөөн бүри һаяхан үнгэрһэн партиин райкомой пленум дээрэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй дүнгүүд ба районой партийна организациин зорилгонууд гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Пленумдэ хабаадагшад аймагай хүдөөгэй ажалшадай абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтые хангаха, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ тушаа олон үнэтэ һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан байна. Эдээниие партиин райком согсолжо, бодото хэмжээнүүдые абажа эхилээ.

Үүсхэл гаргагшадта ехэ эрилтэ табигдадаг. Тиимэһээ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ажалшадые элсүүлхэ хэрэгтэ районой партийна организаци бүхы эмхидхэлэйнгээ, ойлгуулламжынгаа хүдэлмэри зорюулна.

В. ТИТОВ,
КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭБЭ

Партиин райком «50 лет Октября» совхоздо аймагай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар һаяхан үнгэргэбэ.

Семинарта хабаадагшад тус совхозой 3-дахи отделениин Ородой МТФ ошожо, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдыень хаража, ехэтэ һонирхобо, отделениин партийна эхин организациин хүдэлмэритэй танилсаа. Тэрэшэлэн түрүү хонишон Ц. Б. Цыденовада хүрэжэ, дүй дүршэлөөрнь һонирхобо.

Семинар дээрэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй дүнгүүд ба аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Б. Д. Ангархаев элидхэл хээ.

Парти доторой ба нийтэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар партийна эхин организацинуудай зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо Н. Н. Крючков дэлгэрэнгыгөөр хөөрэжэ үгэбэ. Мүн бусадшье һонирхолтой элидхэлнүүд болоо.

Һүүлээрнь дүй дүршэлөөрөө андалдалган боложо, энээндэ «Первомайский» совхозой парторганизациин секретарь Н. Е. Быков, Чисаанын совхозой 2-дохи отделениин партийна эхин организациин секретарь Д. Н. Александров, Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Д. З. Бальжиров, «50 лет Октября» совхозой 3-дахи отделениин партийна эхин организациин секретарь М. Ц. Балданова гэгшэд хабаадалсаба.

«50 лет Октября» совхозой парткомой секретарь Г. С. Сангадиев партийна эмхидхэлэй хүдэлмэриин совхоз соогоо ямараар ябуулагдадаг тухай семинарта хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Ц. БАЛДАНОВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

Социалис оронуудаар

ЛЕЙПЦИГЭЙ БҮД НЭХЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

БЕРЛИН. (ТАСС). Лейпциг хотын бүд нэхэдэг фабрикын коллектив январиингаа түсэб дүүргэһэн тухай мэдээсээ һэн. 20 мянган комплект дотор хубсаһан болохо бүд нэхээ.

Тус фабрикада жэл бүри хэдэн мянган тонно хүбэн Советскэ Союзһаа эльгээгдэдэг юм. Тэрэнь эндэ утаһан болгогдодог. Совет хүбэн асарһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбһөө галуур ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха аргатай болоһон байгаа.

Совет ороной бүд нэхэгшэдэй ажалай онол арга тус фабрикада үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, эрхим шанарай утаһа ээрэдэг нехые һэльбэн шэнэдхэһэнэй үндэһөөр, ажалай бүтээсэ 110 процентээр нэмээ. Тус цехэй хүдэлмэришэд Ярославлиин, Шуяын бүд нэхэгшэдэй түрүү дүй дүршэлые хэрэглэнэ.

БРАТИСЛАВАДА ЕХЭ БАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

БРАТИСЛАВА. (ТАСС). Словакиин барилгашад үнгэрэгшэ жэлдэ 40000 гаран байра ашаглалгада оруулаһан юм. Табадахи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ үшөө эршэтэй түргэнөөр барилга хэгдэхэ. Республикын ниислэл — Братиславада илангаяа ехэ барилга бүтээгдэхэ. Дунай мүрэнэй баруун эрьедэ оршодог Петрожалкын районһоо хэгдэхэ барилгын түсэб правительствоор баталагдаад, бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ баригдажа дүүрэһэн хүүргэ Братислава хотые Петрожалкын районтой холбонхой. 6400 байратай «Зеркальная роща» гэжэ бүлэг барилга түрүүшын ээлжээндэ дүүргэгдэхэ болоно. Гэр байранууд индустриальна аргаар баригдаха, тиимэһээ хабсаргагдамал түмэр-бетон үйлэдбэрилэн гаргаха завод ашаглалгада оруулагдаа.

Петрожалкын районһоо гадна, Братиславын Баруун-хойто районуудта мүн лэ ехэ барилга хэгдэхэ. Словакиин ниислэл хотын ажалшад 3 мянга шахуу шэнэ байра энэ жэлдэ абахань.

КОСОВО НЮТАГАЙ ШЭНЭ - ШЭНЖЭ

БЕЛГРАД. (ТАСС). Югославиин Косово гэжэ автономито хизаар промышленна хүгжэлтын талаар нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Дайнай урда тээ энэ хизаар буржуазна Югославиин эгээн гээгдэнги экономикотой район байһан.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн үнгэрэгшэ жэлдэ 20,8 процентээр дээшэлээ. Хэдэ хэдэн шэнэ предприятинууд — Джаковицадахи электродвигательнүүдэй завод, Презрендэхи химическэ утаһанай завод, Обиличтэхи — минеральна үтэгжүүлгын фабрика ашаглалгада оруулагдаад, нютагай шарайе ехээр хубилгажа байна.

Энэ нютагай экономикые хүгжөөлгэдэ зорюулан табигдаһан мүнгэнэй хэмжээн мүнөө жэлдэ үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 34 процентээр нэмэхэ. Байгша оной дүүрэтэр металл болбосоруулгын, барилгын болон промышленна бусад һалбаринуудай шэнэ предприятинууд ашаглалгада оруулагдаха. Гэхэтэй хамта зарим предприятинууд шэнэдхэгдэхэ юм.

ОНСО АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАНА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Республикын арадай ажахын гол һалбари — мал ажалые бата бэхи үндэһэ һууритай болгохо хэрэгтэ Монгол орон онсо анхарал хандуулдаг юм. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада Советскэ Союзай туһаламжаар Түбэй, Сэлэнгын аймагуудай хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд ба госхозуудта малай 200 гаран байра, тэжээл бүйлүүлдаг хэдэн предприяти байгуулагдаа. 1972 ондо малай 3900 байра ашаглалгада оруулагдаа.

МНР-эй малшадай үмэнэ үшөө ехэ зорилгонууд табяатай. Энэ табан жэлэй туршада малай 21 мянган дулаан загоон, һү һаалиин нэгэдхэмэл фермэнүүдэй 15 байра баригдаха ёһотой.

Халхын-Голой район шадар мяхалиг малай томо ажахы эмхидхэгдэхэнь.

Малай байрануудые олоор бариһан ушар малайнгаа тоо улам олошоруулхын тула МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй правительствын хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхатай шанартай байхань дамжаггүй.

АРАДАЙ ЗАСАГТА БАРИЛГАНУУД

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшо мүнөө барилгын ехэ талмай мэтээр үзэгдэнэ. Энэ жэлдэ га барилга хэгдэхэ. Катови-

БУРЯАД ЛИТЕРАТУРНА ХЭЛЭНЭЙ СТИЛЬ НАЙРУУЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭ ТУХАЙ

Манай литературна хэлэнэй түүхэтэй, тэрэнэй бурилдэлгэ хоёр ехэ шата илгаруулжа байна.

Нэгэдэхинь — буряад литературна хэлэнэй бурилдэлгын урда тээхи хуушан монгол бэшэгэй шата (XIII зуунhаа Октябриин революци болотор).

Хоёрдохинь — бурядай литературна хэлэнэй (энэ Октябриин революциhаа эхилээд, мүнөө [illegible] соо үргэлжэлнэ).

[illegible] шатануудые доторонь ехэ [illegible] хубаадаг байна.

Түрүүшынхинь — XIII зуунhаа эхилээд XVI зуунай эсэс хүрэтэр. Энэ үедэ бүхы монгол элинсэг хулинсагууд [illegible] бүхэли арад зон [illegible], харин хоорондоо [illegible] эхирэсүүл, булагад, баргад гэхэ мэтэ аймагуудаар [illegible] Байгал далайн [illegible] хойто монгол угсаатанай [illegible] диалектнууд (нютаг дайдын) байhан юм гэжэ Г. Д. Санжеев [illegible] (Г. Д. Санжеев. [illegible] хэлэнүүдэй зэргэсүүлэн шэнжэлhэн грамматика, т. I. М. 1953 он, 51 х.). Тэрэ үедэ байhан хуушан монгол хэлэн хадаа [illegible] монгол угсаатанай [illegible] хангаха байhан [illegible] — гэжэ мүн лэ Г. Д. Санжеев бэшэнэ. (Г. Д. Санжеев. Хуушан монгол хэлэн. М. 1964 он, 8 хууд.).

[illegible] э илгардаг болоо hэн. [illegible] ад зоной ингэжэ нэгэн [illegible] hэтэн боложо илгаран [illegible] нижохо ябадалда тэдэ- [illegible] Россин гүрэндэ hайн [illegible] араа хамжаhан ушар [illegible] бтар удха шанартай.

[illegible] VII зуунай эхинhээ хойшо [illegible] хуушан монгол хэлэн [illegible] гансал монголшуудай [illegible] боложо тогтоhон, ха- [illegible] ойрод болон буряадууд [illegible] монгол хэлэнэй үн- [illegible] өөр өөhэд өөhэдын бэеэ [illegible] ай литературна наре- [illegible] дые бии болгоhон юм [illegible] hая болотор тоологдо- [illegible] байгаа. Гэбэшье hүүлэй [illegible] дтэ Ц. Б. Цыдендам- [illegible] буряадай угай бэшэ- [illegible] болон хэрэг дансануу- [illegible] лые шэнжэлжэ үзөөд [illegible] адаа, тэрэ бэшэгэй хэ- [illegible] нь классическа (hун- [illegible]) хуушан монгол хэ- [illegible] hээ тиимэ ехэ илгаагүй [illegible] а гэжэ тодоруулаа.

[illegible] Г. Д. Санжеев болон Ц. Б. Цыдендамбаев [illegible]

бурханай ном хэлэн; 2. гүн ухаан (философи), медицинын хэлэн гэхэ зэргэ эрдэм ухаанай зохёолнуудай хэлэн; 3. хэрэг дансануудай, хуули саазануудай хэлэн; 4. түүхэ болон угай бэшэгүүдэй хэлэн; 5. бэшэгтэ хэлэндэ оруулагдаhан аман зохёолой, тэрэшэлэн зарим зохёолшодой найруулhан туужа, түүхэ, шүлэг, hургаал мэтын уран зохёолнуудай хэлэн.

Октябриин революциин hүүлээр литературна хэлэнэй ниитын үүргэ, хэрэглэлгэнь тон ондоо болон хубилаа. Арад зоной бодото шухала эрилтэнүүдые хангаха гээшэ литературна хэлэнэй гол үүргэ болоо hэн.

Хуушан монгол хэлэн революциин урда ниитын [illegible] үүргэ дүүргэжэ, арад зонhоо нилээд таhархай, тэрэнэй ажабайдалай [illegible] гүйцэд дүүргэжэ шадахагүй байгаа юм. Хэрбээ хубисхалай урда тэрэ [illegible] бурхан шажанай хэлэн байhан болобол, революциhаа хойшо бэшэгэй хэлэн гээшэ уран зохёол, хэблэл газетэ, hуралсалай номууд, искусствын хэлэн болоhон байха юм. Эдэ бүхы hалбаринуудаар үргэн арад зондо зорюулагдаhан, элдэб янзын номуудай олон мянган хэhэгээр хэблэгдэжэ эхилээ.

Литературна хэлэнэй ниитын үүргэнүүдэй нилээд үргэдэhэнтэй [illegible] элдэб янзын жанрай номуудай үргэлжэ хэблэгдэлгэ б о л о h о н о й ашаар революциин урдахи орходоо ондоо стиль найруулганууд бии боложо хүгжэжэ байна. Шэнэ эрхэ байдалда тус тус стильнүүдэй удха шанарынь хубилжа, энээнэй ашаар уламжалан зарим стиль найруулганууд орхигдоhон, зариманниинь ехээр шэнэдэгдэжэ байха юм. Тусхайлбал, литературна хэлэнэй бүридэлгэдэ шажанай мүргэлэй хэлэн гаргагдаба. hургуулида шэнэ, материалистическа эрдэм ухаан дэлгэржэ, [illegible] шажанай хархис сурталаар нэбтэрhэн дунда зуунай [illegible] эрдэм ухаанай шанартай элдэб зохёолнууд хэрэггүй болобо. Ажабайдалда социалис ёhоной, шэнэ юридическэ болон моральна харилсаан тогтонижожо, урданай хуули саазын бэшэгүүд зохёогдохоёо болёо hэн. Мүн угай бэшэгүүд хойшоо гараа. Юундэб гэхэдэ, обществын үнэхөөрөө научна түүхэ тэдэниие hэлгээ бшуу. Революциин урда тээ бусад найруулгануудhаа онсо илгаран, бэеэ даагаад тобойсо гараагүй байhан уран зохёолой стиль түрүү зэргэдэ гараба. Марксистско-ленинскэ үзэл бодолой үндэhөөр ниитэ-публицистическэ стиль бии болоо. Энээниие совет үеын стиль гэжэ мэргэжэлтэд зүб тоолодог.

Совет засагай үедэ буряад яhатан бээ даahaн социалис наци болотороо хүгжэжэ, буряад национальна литературна хэлэн байгуулагдаад, тэрээн дотор иимэ найруулганууд бүрилдэбэ:

1. Уран зохёолой хэлэн. Энээн дотор прозын, поэзиин болон зүжэг пьесэнүүдэй хэлэн гэжэ илгардаг.

2. Ниитэ-публицистическэ литературын хэлэн. Энээндэ газетэ, журналнуудай, мүн оршуулгашье, бэшэшье политическэ [illegible] ниитын [illegible] хабаатай шэнжэлхы [illegible] шанартай зохёолнуудай хэлэн хабаадана.

3. hуралсалай учебнигүүдэй хэлэн. Энээндэ физикэ, арифметикэ, ботаника гэхэ мэтэ естественнэ эрдэм ухаанда хабаатай предметүүдэй хэлэн ороно. Мүн буряад хэлэнэй учебнигүүд энээндэ хабаатай.

4. Аман гэхэ гү, али яряанай литературна хэлэн. Энэнь багшын hурагшадта ном заадаг, диктор, артистнуудай, лекторнуудэй хэрэглэдэг, юрэ ямар нэгэн нютагай хэлэн бэшэ, харин бэшэгэй литературна хэлэндэ мнай дүтэрхы яряанай хэлэн юм.

Манай республикада хэрэг гол түлэб ород хэлэн дээрэ хүтэлэгдэдэг. Тиимэhээ хэрэг дансын хэлэн гээшэ ехээр хүгжөөгүй байна.

Стиль найруулгын бүридэлгэ социальна ушар шалтагаануудhaa дулдыдадаг юм. Уран hайханай литературын бии болон хүгжэхэдэл, уран зохёолой стиль бии болоно, газетэ, журналнууд ниитэ-публицистическэ стиль бүрилдүүлнэ.

Стиль найруулгануудай илгаран гаралгань үгэ болон фразеологиин, синтаксис болон морфологиин арга зүйлнүүдтэ түшэглэнэ. Жэшээнь, социальна гү, али ниитэ политическэ үгэ терминүүд, тэрэ тоодо обществын дотоодын болон гадаадын ажабайдалда, хүдөө ажахын болон промышленна үйлэдбэридэ, соёл культура болон искусствада, спортдо хабаатай үгэнүүд. Үгын холбоонууд ниитэ-публицистическэ стиль дотор гол hуури эзэлжэ, тус найруулгын онсо шэнжэнүүдэй нэгэн болоно. hуралсалай учебнигүүдэй стильдэ физикэ, ботаника гэхэ мэтэ эрдэмүүдэй тусхай терминүүд гол hуури эзэлдэг. Жэшээнь: дараса (давление), хүдэлөөн (движение), үрэсэлдөөн (трение), хубаагдаса (делимость), хүртэсэ (частное), н э р л ү ү л э г ш э (подлежащее), хэлэгшэ (сказуемое) гэхэ мэтэ.

Мүн грамматикыншье зүйлнүүд элдэб стильнүүдтэ ондоо удхатайгаар хэрэглэгдэдэг. Нэгэ жэшээ абажа хэлэбэл, үнгэрhэн сагай причасти болон «байха» гэhэн туhалагша глаголой холбоон бүхы стильнүүдтэ хэрэглэгдэдэг. Гэбэшье тэрэнэй удхань бага зэргэ хубилна. Жэшээнь, уран зохёолой болон яряанай стильнүүдтэ ингэжэ хэлэжэ болохо: «Магазинда hүн дууhahaн байна». Энээниие хэлэгшэ хүн тус үйлын hаяшаг үнгэрhэн сагта болоhые, тэрэ үйлын дүүрэhые өөрөө харahaнaa баталан хэлэнэ. Харин публицистическэ стильдэ энэ мэтын нэмэлтэ удхань үгы болошодог. «Манай орондо 1917 ондо Октябриин революци болоhон байна» гэhэн мэдүүлэлдэ үнгэрhэн сагта үйлын болоhые тэмдэглэхэhээ бэшэ ондоо удха үгы бшуу. Яряанай болон уран зохёолой стильдэ «райком парти», «хонин бригадир», «Бадмын хонин» гэхэ мэтээр хэлэжэ болоно. Харин ниитэ политическэ стильдэ эдэ ондоогоор найруулагдана: «партиин райком», «хониной бригадын бригадир», «Бадмын даадаг отарын хонин» г. м.

Богонихон болзор соо хэлэнэй бүхы талануудта найруулгын энэ мэтын илгаанууд ямар ушарhaa бии

доро бии болоо. Литературна яряанай хэлэнэй бүридэлгэдэ хориин болон бусад нютаг хэлэнүүдэй зүйлнүүд. гадна бусад стильнүүдэй зүйлнүүд хабаадана.

Дурсагдаhан стильнүүд, илангаяа уран зохёолой, ниитэ-публицистическэ болон яряанай стильнүүд дотороо дээдэ, дунда ба доогуур найруулга гэжэ илгардаг. Тиихэдэ хуушан монгол хэлэнэй үгэнүүд болон ород хэлэнэй кальканууд дээдэ найруулгын, харин хуушан монгол болон яряанай хэлэндэхи адли үгэнүүд, тэрэшэлэн ород хэлэнhээ ороhон зүйлнүүд дунда найруулгын үндэhэ hууринь болоно.

Дээдэ найруулга болбол хүндэлжэ хэлэгдэнэ. Иимэ үгэнүүдэй жэшээнүүд: hүр жабхалан, сог зали, эхэ орон, дэмбэрэлтэ, гайхамшаг, нангин, мандаха, бадарха, hалбарха, мүндэлхэ.

Ямар нэгэн мэдэрэл ороогүй, гансал удха харуулhан үгэнүүд дунда стильдэ ороно: газар, совхоз, ургаса, политика, экономико г. м.

Доодо найруулгын үгэнүүд гэхэдэ, «юумэн» гэжэ үгэтэй хамтаран бии болодог олон холбоо үгэнүүд болоно: үмдэхэ юумэн (дунда найруулгада — «хубсаhан»), ууха юумэн (дунда найр. — «ундан»), захиха юумэн (дунда найр — «захяа», «захил»); тэрэшэлэн глагол болон бусад үгэнүүд байжа болохо: дууhaxa (дунда найр — «дүүргэхэ», дээдэ найр. — «түгэсхэхэ»), hайн болохо (дунда найр. — «эдэгэхэ», папа, баабай, (дунда, дээдэ найр. — «аба». «эсэгэ») юумэнэй шанарай хэмжээе харуулhан үгэнүүд: түрбэлгүй, уйтаргүй, оромгүй, дүрсэгүй, бузар муухай (дунда, дээдэ найр. — тон, айхабтар, маша); мүн дүрсэ маяг харуулhан олон тоото үгэнүүд: пилагар, пирнагар, билдагар, бэлтэгэр, оянигор, анигар; hориихо, мурииха, муршыха; буряад хэлэнэй анханай абяануудта тааруулжа үгүүлэгдэдэг абтаhан үгэнүүд: остоол, дусхаа, башьба, хотёол г. м.

Уран зохёолой, ниитэ-публицистическэ стильнүүд хадаа хэлэнэй стильнүүд гээшэ. Харин тэдэнэй үндэhөөр хэлэлгын олон тоото стиль найруулганууд бии болоо юм. Тэрэ тоодо ямар нэгэн жанрай (жэшээнь, газетын түрүү бэшэгэй, фельетоной, очеркын, мэдээсэлэй гү, али сатирическэ, лирическэ рассказай найруулга, мүн хубиин (индивидуальна стильнүүд), жэшээнь, Х. Намсараевай, Ц. Доной, Ч. Цыдендамбаевай, Д. Батожабайн, Б. Мунгоновай стиль г. м.), тэрэшэлэн ямар нэгэн зохёолой найруулга байжа болохо юм. Юрэ хэлэбэл, хүн бүхэн өөрын стильтэй, өөрын өөрсэ найруулгатай байха юм.

Хэлэнэй стиль найруулганууд хадаа тогтомол үнинэй шэнжэтэй, харин хэлэлгын стильнүүд ходо шэнэлэгдэжэ байдаг зүйлнүүдhээ бүридэнэ. Хэлэнэй болон хэлэлгын стильнүүдэй хоорондохи илгаае синонимууд (адли гү, али адлинууд удхатай үгэнүүд) дээрэ харуулжа болоно. Жэшээнь, «волк» гэhэн ойлгосо хэлэнэй стильнүүдтэ «шоно», «гарюуhан», «hүүлтэ», «хээрын нохой» гэhэн синонимуудтай. Харин хэлэлгэдэ уран зохёолшо гү, али бусад хүнүүд энэ амитаниие ондоогоор нэрлэжэ болохо гээшэ (жэшээнь, «hүниин айлшан», «ута hүүдэр» г. м.). Эдэ hүүлшынхидынь хэлэлгын синонимууд гээшэ.

Манай үедэ зохёодог, бэшэдэг хүнүүд айхабтар олошоржо, хэлэлгын синонимууд тон олоор зохёогдодог болоо. Энэ хадаа манай литературна хэлэнэй баяжаха

hайн замуудай нэгэниинь юм. Иимэ хэлэлгын синонимуудай зариманиинь оло дахин дабтан хэрэглэгдэдэг ушарhaa хэлэнэй синонимууд боложо тогтонижодог. Үшөө нэгэ жэшээ харуулбал, «юумэ хэлэхэ» гэhэн удха хэлэнэй иимэ синонимуудаар гаргагдадаг: хэлэхэ, гэхэ, үгүүлхэ, дуугарха, үгэлхэ, абяа гараха, айладаха, зэрлиг болохо. Харин хэлэлгэдэ энэл ойлгосые тэмдэглэн, нэмэлтэ удха, мэдэрэл оруулхын тулада олон ондоо үгэнүүд хэрэглэгдэдэг: бүбэрхэ, бабарха, габарха, бажаганаха, дажаганаха, табжаганаха, доржогоноho, дуржаганаха, жоржогонохо, аржаганаха, даан-даан гэхэ, жуур-жуур гэхэ, няард гэхэ, ян-ян гэхэ, яншаха, абжага-хабжага гэхэ, үргэ амаяа хабирха, бүлюудэхэ, холшогонохо, шолшогонохо, шулаганаха, буудаха, hүүхэ, hүрьехэ.

Тэрэшэлэн эпитет, зэргэсүүлгэ, метафора, метоними, синекдохэ, гиперболэ гэхэ мэтын уран аргануудые зохёолшод ехээр хэрэглэдэг, өөрын онсо образ дүрэнүүдые бии болгохо хизааргүй ехэ арга боломжотой. Жэшээнь, Ц. Галсановай «Үбэлэй март» гэдэг шүлэгhөө түрүүшын бадаг абая:

Алтаар гингээд наран,
Ажалаар амилаал үдэр.
Бригадамнай баран
Балтаяа далайгаал үтэр!..

Эдэ мүр бүхэндэ үгэнүүд юрэ бусаар холбогдонхой. Юрын хэлэндэ «наран шараа, гэрэлтүүлэ; hулаар, шангаар шараа» гэхэ. Харин поэт «алтаар гингээ наран» гэнэ. Юрын хэлэндэ «халуун, хүйтэн, богони үдэр болоо, үнгэрөө» гэхэ. Харин поэт «ажалаар амилаал үдэр» гэнэ.

Х. Намсараев hүниин хадануудые hэеы гэрэй туурганuудтай, уйдхарай хара будтай зэргэсүүлнэ: «Эhэ тортог болоhон hэеы гэрэй тууряа шэнги, үргэлжэ хаяаран харлажа байhан хаданууд»; уйдхарай хара будөөр орёогоод хэбтүүлжэрхиhэн юумэ шэнги зэбэрдэhэ хүрэхөөр hүрөөтэй хада ууланууд абяа шэмээгүй урдуур хойгуур гонзойлдон харлана» г. м.

Үгэнүүд болон грамматическа, стилистическэ аргануудые өөрэ өөрсөөр хэрэглэхэдээ, уран зохёолшод, журналистнууд бэе бэеhээ илгаатай өөр өөрын стиль найруулгатай болодог юм. Буряад литературын орьёлмо ехээр хүгжэhэнэй ашаар манай буряад хэлэндэ олон хубиин (индивидуальна) стиль найруулганууд бии болоо юм. Стиль найруулгадань бэшэhэн хүнэй үзэл бодол, абари зан харагдадаг.

Дээрэ хэлэгдэhэнhээ харахада, совет засагай үедэ манай буряад литературна хэлэн дотор олон янзын стиль найруулганууд бүрилдөө гэбэл: тус тус хүнүүдэй стиль; уран зохёолшын (журналистын гү, али эрдэмтын) хубиин стиль; ямар нэгэн зохёолой найруулга; ямар нэгэн жанрай стиль: литературна - э с т е т и ч е с к э шэглэлэй (романтизм, реализмын) найруулгын маяг. Эдэ бүхы бага стильнүүдые хамтадхаhан хэлэнэй ехэ-ехэ стиль найруулганууд манай хэлэндэ бии боложо, тэрэнэй ехээр хүгжэжэ байhан тухайнь гэршэлнэ.

Үгэ болон үгын холбоонуудые, морфологиин болон синтаксисэй арга зүйлнүүдые стиль найруулгын талаhaaнь шэнжэлхэ, мүн хэлэнэй болон хэлэлгын олон стильнүүдые шэнжэлэн үзэхэ гээшэ манай республикын хэлэ шэнжэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй ээлжээтэ хүндэтэй зорилгонь болоно.

Л. ШАГДАРОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Н. Копернигэй түрэhөөр 500 жэлэй ой

АГУУЕХЭ АСТРОНОМДО ЗОРЮУЛАГДАНА

Польшын астроном Николай Копернигэй түрэhөөр 500 жэлэй ой февралиин 19-дэ гүйсэхэнь. Энэ ой манай орондо яажа тэмдэглэгдэхэб? Суута астрономой ойдо бэлэдхэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ талаар Эмхидхэлэй комитедэй эрдэмтэ секретарь, техническэ эрдэмэй кандидат Зинаида СОКОЛОВСКАЯ энэ асуудалда харюусана.

— Манай орон дотор Коперник тухай ба тэрэнэй амал ябуулгаар ехэтэ hонирходог байhаниинь Эмхидхэлэй комитедтэ элеэр мэдэрэгдэнэ,— гэжэ Зинаида Соколовская хэлэнэ. — Союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, томо ехэ хото городуудта эрдэмтын ойдо зорюулагдаhан баярай суглаанууд болохо. Копернигэй научна баатаршалга харуулhан фотовыставкэнүүд планетаринуудта бэлдэгдэнэ. Эрдэмтын намтарые «Академия» хэблэл шэнээр барлан гаргаба. «Центрнаучфильм» киностуди агууехэ астроном тухай баримтата фильм буулгажа дүүргэбэ. Эндэ Польшоhоо ерэhэн материалнууд хэрэглэгдэhэн байна.

Москвагай уран зураашад Копернигэй темээр hонирхоно. График Герман Черемушкин астрономой тоонто нютагаар ябажа ерэhэнэйнгээ удаа «Копернигэй зам» гэhэн бүлэг зурагуудые зуража бүтээгээ.

(АПН).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Копернигэй түрэhэн Торунь хото.

ЦАФ-ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН ГААДАhАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ПРАГА

ХАНИ ЁhОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТАСС

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак ЧССР-тэ албанай хэрэгээр ерэhэн ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Е. Фоктой Прагада уулзаба. Тэрэшэлэн ЧССР-эй Правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк хани ёhоной хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй июльдэ хоёр партиин түлөөлэгшэдэй уулзалгын үеэр абтаhан шиидхэбэринүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ, хоёр ороной хоорондын харилсаа холбооe улам үргэдхэлгэдэ, ЧССР-эй ба ВНР-эй арадуудай хани барисаае хүгжөөлгэ, бэхижүүлгэдэ туhа хүргэнэ гэжэ Г. Гусак, Е. Фок тусхайлан тэмдэглэбэ.

КАРАКАС

Научна шэнжэлгэ хэхэ программын үндэhөөр

ТАСС

«Академик Курчатов» гэжэ совет океанографическа судна Венесуэлын Кумана гэжэ портдо тогтобо. Энэ судна хэдэн оронуудай эрдэмтэдэй, тэрэ тоодо СССР-эй, США-гай, Франциин, Англиин эрдэмтэдэй, Карибска далайда бэелүүлжэ байгаа научна шэнжэлгын ехэ хүдэлмэридэ хабаадана. Венесуэлын Орьентедэхи университедэй Океанологиин институдай хэдэ хэдэн научна хүдэлмэрилэгшэд «Академик Курчатов» гэжэ судна дээрэ хүдэлмэрилэлсэнэ. Эдэнэр Карибска далайн ургамалнууд болон амитадые, тэрэнэй оёортохи урасхал ба бусад үзэгдэлнүүдые шэнжэлхэ хэрэгтэ совет эрдэмтэдэй оруулдаг хубитые үндэрөөр сэгнэнэ.

КАРАКАС

hАЙШААЛТАЙ ҮРЭ ДҮН

ТАСС

Латын Америкын хүдөө хэдэн оронуудаар Венесуэлын президент Рафаэль Кальдерын аяншалгын үрэ дүн эндэ шэнжэлэгдэжэ байна. Энэнь «онсо шухала удха шанартай» гэжэ Венесуэлын гадаадын хэрэгүүдэй министр Аристидес Кальвани ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Аяншалгын үедэ гар табигдаhан хамтын хэдэ хэдэн мэдүүлгэнүүдые дурдаба.

ГАВАНА

Куба США хоёрой хоорондын хэлсээн

ТАСС

Самолёдуудые, далайн судлануудые хүсөөр абаашаха ябадал зайсуулха хэмжээнүүд тухай Кубын Республикын ба Холбоото Штадуудай правительствануудай хоорондын хэлсээн февралиин 15-да Кубын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ баталагдаа.

Тус хэлсээндэ Кубын гадаадын хэрэгүүдэй министр Рауль Роа, Швейцариhaa Кубада байдаг элшэн сайд Сильвио Масната (США-гай түлөөлэлгөөр) тус хэлсээндэ гар табиба.

США-гай ба Кубын Республикын хоорондын хэлсээндэ гар табилга энэл үеэр нэгэн доро Вашингтондо болоо. Америкын правительствын үмэнэhөө — гүрэнэй секретарь У. Роджерс, Кубын Республикын правительствын түлөө — ЧССР-эй хэрэгүүдые США-да саг зуура даажа байhан этигэмжэтэ, Кубые Вашингтондо түлөөлдэг Я. Зонтовский тус хэлсээндэ гар табяа.

ЛОНДОН

Хамжалгын хойшолонгууд

ТАСС

«Юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин хамжан ороhонhoo уламжалан, орон доторхи булад хайлуулдаг промышленностиин байдал муудажа эхилээ. «Юрэнхы дэлгүүрэй» зүгhөө нэгэ янзын үнэ сэнгүүдэй тогтоогдоhонhoo уламжалан, Британиин аралнууд дээрэхи олохон заводууд ашаагүй болохоёо байна гэжэ правительствын түлөөлэгшэд мэдүүлнэ. Хэдэ хэдэн заводуудые сүм хааха гү, али үйлэдбэриениь хаhахаар хараална.

ТОКИО

СССР-тэй харилсаа холбоогоо хүгжөөхын түлөө

ТАСС

Парламентын депутадуудhaa бүридэhэн Япон-совет хани барисаанай ассоциаци тогтоохо тухай февралиин 16-да эндэ хуулита ёhoop соносхогдоо. Ороной бүхы политическэ партинуудые түлөөлдэг, парламентын хоёр палатын 300 гаран депутадууд тус ассоциацида оробо.

Эмхидхэлэй суглаан боложо, засаг баригша либерально-демократическа партиин доодо палатын депутат Х. Исида — ассоциациин президентээр, Японой социалис партиhaa депутат Х. Цудзихара — харюусалгата секретаряар hунгагдаа.

Устав доторнь хэлэгдэhэнэй ёhoop, энэ ассоциаци Япон СССР хоёрой парламентнууд хоорондын харилсаае, япон ба совет арадуудай хани холбооe хүгжөөлгэ, бэхижүүлгэдэ туhа хүргэхэ зорилготой.

САНТЬЯГО

Правительстваяа ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

Чилиин түрүү хараа бодолтой хүнүүд орон дотор hунгуулиин кампаниин ябажа байгаа мүнөө үедэ арадай нэгэдэлэй правительствые улам эдэбхитэйгээр дэмжэнэ, социально-экономическа үндэhэн хубилалтануудые таhалдуулха гэhэн хархис этэгээдүүдэй hэдэлгэнүүдые эрид буруушаана.

Правительствые үмэглэhэн асари ехэ жагсаалhaa уламжалан, Чилиин ниислэлэй олон мянган эхэнэрнүүдэй хабаадалгатай ехэ митинг эндэ болоод, март hара соо парламентда hунгагдахаар дэбжүүлэгдэhэн кандидадууд — к о м м у н и с т н у у д ы е hайшаан дэмжэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлбэд.

БОНН

Дайшалхы техникэ абана

ТАСС

Баруун Германиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд сэрэгэй шэнэ техникэ абана. Бундесверай ВВС-эй инспектор генерал-лейтенант Г. Ралиин м э д э э с э h э н э й ёhoop, бундесверай хоёр эскадрилиие «фантом» гэдэг американ самолёдуудаар hэльбэн зэбсэглэлгэ дүүргэгдэв. Бундесверай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй бусад частьнуудые «фантом» самолёдуудаар зэбсэглэлгэ энэ жэлдэ үргэлжэлүүлэгдэхэ юм ха. «Фертайдигунгсполитише информационен» гэжэ бюллетеньдэ тунхаглагдаhан Ралиин статья соо эдэ мэдээнүүд дурдагдана.

ВАШИНГТОН

Э. КЕННЕДИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Англиин далайн ябаган сэрэгүүд американ сэрэгэй баазануудта hуража дүүргэhэнэй hүүлээр Хойто Ирландиин арад зондо эсэргүү ябуулгануудта хэрэглэгдэхэ юм ха. Сенатор Эдвард Кеннеди США-гай оборонын министр Э. Ричардсонэй нэрэ дээрэ эльгээhэн телеграмма дотороо ингэжэ мэдүүлhэн байна. США-гай ба Англиин далайн ябаган сэрэгшэдые хамтааран бэлдэхэ сэрэгэй программа «Ольстер тушаа Англиин баримталдаг политика худар США-е татажа hанаашалга болоно» гэжэ Э. Кеннеди hэргылүүлэн мэдүүлнэ.

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРЭ

Эдеэ хоолой сэн хүндэрнэ

ТАСС

Байгша оной мартын 1-hээ Бразилида hүнэй ба сагаан эдеэнэй сэн 12 процентээр хүндэрхэнь гэжэ ороной хүдөө ажахын министр Сирни Лима мэдүүлбэ.

КАИР

Харилсаа холбооной аша туhада

ТАСС

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (ВСМ) президиумэй, Ази болон Африкын арадуудай hанал нэгэдхэхэ эмхиин (ОСНАА) саг үргэлжын секретариадай хамтын зүблөөн эндэ болоо.

Энээндэ хабаадагшад Дүтын Зүүн зүгэй, Индохитадай тэмсэжэ байгаа арадуудта, Африкын национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ түгэс бүрин туhаламжа үзүүлхын тула ВСМ-эй ба ОСНАА-гай хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ жэл Москвада үнгэргэгдэхэ Эб найрамдалта хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэлэй асуудалнууд мүн лэ хаража үзэгдөө.

БЕЙРУТ

Иорданида урбалта хэхэ hэдэлгын гаргагдаhан тухай

ТАСС

«АН-Нахар» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, Иорданида гүрэнэй урбалта хэхэ hэдэлгэ гаргагдаад, буруу hүрэбэ.

Тэдэнэр гүрэнэй эмхи зургаануудые, радиостанци ба почтые эзэмдэхэ, правительствын гэшүүдые барижа хааха гэhэн түсэбтэй байгаа. «АН-Нахарай» тэмдэглэhэнэй ёhoop, США-да аяншалаад, Л о н д о н д о хүрэхэ hанаатай байhан король Хусейн Амманда дары бусаха гэжэ шиидээ. Иорданиин ниислэлдэ байдаг палестинецүүдые барижа хаана.

Иорданиин дотоодын хэрэгүүдэй министерство «гүрэнэй амгалан байдалда аюул тохёолдуулхаар ябуулганууд хэхэ» hэдэлгэ гаргаhанай түлөө хэдэн хүн хаагдаа гэhэн мэдээсэлые Иорданиин дотоодын хэрэгүүдэй министерство лабалаба.

КАИР

Израилиин сэрэгшэдэй аашанууд

ТАСС

Тель-Авив Египедтэ эсэргүү хорото ааша гаргаба.

Египедэй сэрэгэй түлөөлэгшын эндэ мэдүүлhэнэй ёhoop, Израилиин зургаан самолет февралиин 15-най үглөөгүүр Египедэй Араб Республикын агаарай дайда руу нэбтэрэн ороhон байна. Израилиин дээрмэшэдэй, тревогоор агаарта ниидэн гараhан египет истребительнүүдэй хоорондо тулалдаан болоо. Сэрэгэй түлөөлэгшын хэлэhэнэй ёhoop, Суэцкэ булан дээрэхи агаарай байлдаанай үеэр Израилиин ба Египедэй нэжээд самолёт унагаагдаа. Үлэгшэ табан израиль самолет зүүн тээшээ арилhан байна.

ДАМАСК. (ТАСС). Сири Израиль хоёрой хоорондохи буудалдаанай зогсоогдоhон үдэр секторто Израилиин хоёр танк, нэгэ бульдозер үгы хэгдэв.

Сириин сэрэгэй түлөөлэгшын мэдүүлhэнэй ёhoop, февралиин 15-най үглөөгүүр Израилиин инженернэ подразделени танкнуудаар, бронетранспортёрну у д а а р дэмжэгдэн, Голанска гүбээ дээрэхи буудалдаанай зогсоогдоhон линиие дабаад, демилитаризованно зоно соогуур харгы гаргажа эхилээ.

НЬЮ-ЙОРК

Хүнүүдые олоор хаана

ТАСС

Урда тээнь засагаархидаар хоригдоhон забастовко үргэлжэлүүлжэ байгаа хотын hургуулинуудай олохон багшанарые Филадельфиин полици барижа хааба. Эндэхи полициин комиссар буhалгаалагшадта эсэргүү «шанга хэмжээнүүд» абтаха гэжэ түрүүшээр занаhaн, удаа тээнь тэдэниие барижа хааха тухай захиралта гаргаhан байна. 99 багша хаагданхай. Засагаархидай эдэ хэмжээнүүд буhалгаалан бодогшодой зоригые хухалжа шадаагүй, багшанар тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр шиидэнхэй.

БИРМЭ. Лагаар уран гоёор угалзатуулан зурадаг Паганай мастернууд тухай суу оронhoo холуур таранхай. Тэдэнэй хэhэн элдэб янзын бүтээлнүүд уран гоёороо, онсо өөрын шэнжэтэй байдагаараа шалгардаг. Бирмын гэр бүлэ бүхэн уран гартанай бүтээhэн ямар нэгэ гоё бүтээлтэйл байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лагаар уран гоёор угалзатуулан зурадаг мастернууд ажаллажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

САЯАНhАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

БУРЯАДАЙ АССР-эй ШАН ОЛГОДОГ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДhЭЭ

Уран зохёол болон искусствын талаар Буряадай АССР-эй шан олгодог республиканска комитет 1973 оной шанда зууршалагдаха бүтээлнүүдые абажа эхилбэ.

Социалис реализмын ёhо гуримуудта харюусаhан, олоннитын hайшаалда үргэнөөр хүртэhэн, ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлгэдэ туhатай бүтээл болон зохёолнууд абтаха.

Гүрэнэй, ниитын, зохёохы ажалтай эмхинүүд шанда зууршалагдаха зохёолнуудые дурадхажа болоно.

1970 — 1972 онуудта толилогдоhон, гүйсэдхэгдэhэн бүтээлнүүдые комитет абана. Тэдэ зохёолнууд 1973 оной апрелиин нэгэн болотор абтаха.

Буряадай АССР-эй шан олгодог республиканска комитедтэ шанда зууршалалгын асуудалнуудтайгаар иимэ адресаар хандажа болоно: **Улаан-Үдэ хото, Ербановай гудамжа, Соведүүдэй байшан, 212-дохи кабинет, телефон № 53-61.**

ҮШӨӨ НЭГЭ ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив башкир арадай драматург И. Абдуллинай «Аляа залуу наhан» гэhэн зүжэгые ород хэлэн дээрэ табиба. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, режиссер Ф. С. Сахиров тус зүжэгые бэлдээ. Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Б. Б. Чернутов зүжэгэй картинануудые шэмэглэн гоёоhон байна.

Театрай коллектив казах, монгол, буряад арадуудай урда сагай ажабайдалые харуулhан «Козы Корпеш, «Баян-Слу», «Сагаан сэсэн» гэhэн зүжэгүүдые бэлдэжэ табиhан байгаа, Абдуллинай пьесэ башкир арадай залуушуулай мүнөө үеын ажабайдалда зорюулагданхай.

Театрай сцене дээрэ харагшадай урдуур гурбан хүнэй залуу наhаяа яажа үнгэргэдэгые харуулhан картина үнгэрнэ. Тэдэнэй нэгэн— Зариф (артист Владимир Кондратьев) шог зугаа элбэгтэй, хүхюун абари зантай, залуу хүбүүн болоно. Нүгөөдэнь — Ханиф (артист М. Жапхандаев, М. Елбонов) аялдар илдам абари зантай хүн. Гурбадахинь — Шариф (артист Ф. Иннокентьев) хододоо хүхюун үгэ зугаа элбэгтэй шашаг хүн. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эдэ гурбан эртэ үглөөнhөө эхилээд, үдэшэ орой болотор газаа досоогуур зайгуултадаг, шог зугаата ёгто дуу дуулалдаха, хатар наада эмхидхэхэдээ бэрхэнүүд байhан.

Нэгэтэ тэдэнэй тосхондо агроном мэргэжэлтэй залуу басаган Сафия (артистканууд Л. Егорова, Д. Жапхандаева) ерэбэ ха. Хүнэй үгэ дууладаггүй, үсэд нэтэрүү эдэнэр залуу энэ басаганда дурлаhан тухайгаа мэдүүлхэдэнь, тэрэ басаган, «тулюур туйган, үзэг бэшэг мэдэхэгүй, харанхы хүбүүдүүд гээшэт» гэбэ. Тиихэдээнь, дураа гутаhан эдэнэр нютагhаа гаража ошоно...

Хорёод жэлэй үнгэрhэн хойно эдэ гурбан дахинаа уулзаба. Зариф Советскэ Союзай Герой, летчик полковник нэрэ зэргэтэй нютагаа бусажа ерэнэ. Шарифынь Башкирай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, соёлой байшангай директор, нүгөөдэ Ханиф дайнай hүүлээр нютагтаа ерээд тосхонойнгоо ажахын нэгэ хүтэлбэрилэгшэ болонхой байба.

Колхозой түрүүлэгшэ Саидай ролиие Буряадай АССР-эй габьяата артистка В. И. Амханова, артистка И. И. Доржиева, Ларушка хүгшэнэй ролиие артистка С. Д. Будеева, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Д. С. Чимитова гэгшэд шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, харагшадай hайшаал магтаалда хүртэhэн байна.

Мүнөө үедэ театрай коллектив А. Н. Островскиин түрэhөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдан, «Доходное место» гэhэн зүжэг табихаар бэлдэжэ эхилбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Сафия, Ханиф гэгшэдэй рольнуудые Егорова Жапхандаев хоёр гүйсэдхэжэ байна. 2. Шарифай ролиие гүйсэдхэhэн артист Ф. А. Иннокентьев.

К. МУНКУЕВАЙ фототекст.

БАХАНАНУУД ЗЭРГЭЛЭН ЖЭРЫЛДЭНЭ

Нарhата тосхонhоо гараад, Романовка тээшэ зурыhан дардам харгыгаар ябахада түмэр-бетоноор хэhэн тулга-баханануудай жэрылдэн бодожо байхань харагдана.

Нарhатын РЭС-эй захил дүүргэгшэд — Шэтын оньhожоруулагдамал 41-дэхи колонныи хүдэлмэришэд мүнөө тулга-баханануудые зоохо, түмэр утаhа татаха хүдэлмэри хэнэ.

Нарhата болон Нисэнгэ тосхонуудые холбоhон 110-дахи ЛЭП-эй барилга февралиин эсэс болотор дүүргэгдэжэ, ашаглалгада үгтэхэ юм.

В. БАЙБОРОДИН.

ОРДЕНТО МАЛШАН СОЧИ МОРДОБО

ЗАКАМЕНСК. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Бүргын отделениин түрүү малшан Геннадий Долсонович Дулмаев түсэбтэ наймадахи табан жэлэй дүн согсолхоло ажалдаа амжалта туйлаhанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаhан юм.

— Гүрэн түрынгөө анхаралда харюу болгон үшөө hайнаар ажаллахые оролдохоб,— гэжэ Геннадий Долсонович орден абахадаа мэдүүлhэн байгаа.

Колхозой түрүү малшан хэлэhэн үгэдөө эзэн байхын тула үнэн зүрхэнhөө оролдожо ажаллаа. Тэрэ шахан таргалуулха 130 мал даажа абаад, намар-үбэлэй hаранuудта толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэдээ 860 — 880 граммаар нэмээжэ шадаhан байха юм.

Г. Д. Дулмаев жэлhээ жэлдэ колхозойнгоо правлениин зүрhөө шан, магтаалда хүртэжэ байдаг юм. hаяхан болоhон түрүүшүүлэй суглаан дээрэ тэрээндэ радиоприемник барюулhан байна. Тиихэдэ малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, нэгэдэхи hуури эзэлhэн Геннадий Долсонович Сочи ошожо амарха түлөөhэгүй путевкоор шагнагдаба.

Иигэжэ эрхим ажалаараа суурхаhан малшан Хара далай ошохоор мордобо.

Ш. БАКШЕЕВ.

«БУРЯАДАЙ АЯЛГАНУУД»

«СССР-эй арадуудай искусство» гэhэн сери соо бүхэсоюзна «Мелодия» фирмын гаргаhан удаан наададаг грампластинка иигэжэ нэрлэгдэнхэй. Буряад хүгжэмдэ дуратайшуул иимэ пластинка үнинэй хүлеэгээ, пластинкын бии болоходо ехэ баярлаа гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Энэ пластинка дээрэ арадай дуунууд ба республикын мэдээжэ композиторнууд Б. Ямпиловай, Д. Аюшеевэй, Ж. Батуевай, С. Манжигеевэй, А. Андреевэй зохёолнууд бэшэгдэнхэй. Дуу зохёодог композиторнуудhаа Ч. Павлов оролсоо. Олон дуушад эндэ дуулана: Б. Балдаков, Л. Линховоин, К. Базарсадаев, Д. Дашиев, Г. Эрдынеев, Ч. Шанюшкина. Композитор Д. Аюшеевэй «Анда нүхэд» гэhэн оперohoo Мүнхын ариин гайхамшагта дуушан В. Манкетовэй дуулаhаниинь энэ пластинка дээрэ бэшэгдэжэ, олоной дура татана. Вокалистнуудай квартедэй, Ц. Хорорковой, М. Бадмаевай гүйсэдхэhэн арадай дуунууд ехэ hонирхолтой. «Үргэн Ононой эрье дээхэнүүр» гэhэн дууе Б. Дашиевагай дуулахань hайшаахаар.

Мүн эндэ пластинка дээрэ буряад композиторнуудай зохёолнуудай жанр бүхэнhөө оруулагданхай. Оперо (композитор Д. Аюшеевэй «Анда нүхэдhөө Мүнхын ари, Б. Ямпиловай «Нюдөө хараба» гэhэн оперohoo Намжилай ариозо), балет (Ж. Батуевай «Амидаралай сэсэг» баледhээ хөөрхэн аялгатай вальс), симфоническа хүгжэм (Б. Ямпиловай «hайндэрэй аялганууд» гэhэн увертюра), камерна хүгжэм (Ж. Батуевай зохёоhон хуураар наадаха «Романс»), дуунууд (Ж. Батуевай «Парти тухай дуун», С. Манжигеевэй «Шамхандаа») болон бусад. Эдэ зохёолнууд буряад хүгжэмэй хүгжэлтые, тэрэнэй мүнөө үеын байдал hайнаар харуулнад. Гансал «hайндэрэй аялганууд» гэhэн увертюрын орондо ондоо зохёол табибал дээрэ байгаа ха. Ондоо hайхан зохёолнууд Буряадай мэдээжэ композитор Б. Ямпиловта олон ха юм.

Удаан наададагшье hаань нэгэ диск дээрэ олон зохёол багтаахын аргагүй. Буряадта хүгжэм зохёодог ород композиторнууд П. Берлинский, В. Морошкин, М. Фролов, С. Ряузов, В. Ноговицин гэгшэдэй зохёолнуудай энэ пластинка дээрэ бэшэгдээгүйнь харамсалтай. Мүн буряад дуу зохёодог композиторнуудай эрхимүүдэй нэгэн болохо Б. Цырендашиевай дуунууд баhал оруулагдаагүй. Буряад арадай хүгжэмэй инструментнүүдэй оркестрэй наададаг пьесэнүүдhээ нэгыень оруулбал зохисотой байгаа. Жэшээнь, Б. Ямпиловай «Шэнхинээтэ нарhад» гэhэн оратoриhoo хэhэг оруулбал hайн hэн.

Буряад хүгжэм, дуунай пластинка дахин гаргахадань (энэ пластинка hүүлшын бэшэ гээд бидэ найданабди) диапазониинь ехэ боложо, олон зохёол оруулагдана бэзэ.

hайн шанартайгаар бэшэгдэhэн, зохидоор шэмэглэгдэнхэй конверттэй энэ пластинка буряад хүгжэмдэ дуратайшуулда, республикымнай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо hайхан бэлэг болохо.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

УГАЛЗАТАЙ ХУБСАhАН ОЁГДОНО

Улаан-Үдын оёдолой «Байгал» нэгэдэлдэ хубсаhа уран гоёор шэмэглэн оёдог тусхай цех эмхидхэгдэhээр хори гаран жэл болобо. Энэ үе соо нилээдгүй олон хүн энэ мэргэжэлдэ hураа. Тэдэнэрэй дундаhаа тус цехтэ мүнөө үедэ долоон хүн—долоон мастер хүдэлнэ. Наймадахинь—тэдэнэрэй хүтэлбэрилэгшэ, уран зурааша Нина Николаевна Авдеева болоно.

Цехэй мастернуудай ажалаар hонирхобобди. Улаан-Үдын авиационно заводой уран hайханай коллективтэ хабаадагшадай хубсаhа хунар эгээл мүнөө үедэ шэмэглэжэ байhан тухайгаа тэдэнэр хөөрэбэ. Арбан табан союзна республикын түлөөлэгшэ бүхэнэй хубсаhые тус тустань тааруулжа, эрилтыень дүүрэн хангахань хүнгэн хэрэг бэшэ хэбэртэй. Оёгдоод асарагдаhан хубсаhанай хормой, энгэр, хамсы гэхэ мэтэ дээрэнь Нина Николаевнагай зураг зурахадань, бэшэ нүхэдынь торгон гү, али мулине утаhаар элдэб угалзануудые оёдог, хэрэгтэй газартань жэжэхэн hуhаар (бисерээр) шэмэглэл оруулдаг юм. Эдэнэрэй уран гоёор шэмэглэhэн хубсаhые нэгэшье захигша, нэгэшье коллектив бусаажа асараагүй, гомдол оруулаагүй байдаг.

СССР-эй болон Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан хэмжээ ябуулгануудтай дашарамдуулан, тус цехтэ захил хэгшэдэй тоо бүри олошорhон байна. Жэшээлхэдэ, Хоринг, Хэжэнгын, Хяагтын болон бусад аймагуудай соёлой байшангууд костюмуудаа гоёолгоо.

Коллективүүдhээ гадна, хэды олон хүн захил хэнэ гээшэб?! Мастернуудай бүтээhэн хүдэлмэринүүдэй дунда үбэлэй, зунай эхэнэр пальтонууд, плати болон кофтонууд, годон гуталнууд, захангууд, хадамда гарахаяа байhан басаганай хубсаhан — элдэб янзын захилнууд олоор абтана.

Эдээн дээрэхи бүхы зурагуудые Нина Николаевна гансаараал зуража гарадаг. Бага балшар наhанhaa зураха дуратай байhан Нина 1955 онhoo эхилжэ эндэ хүдэлдэг болонхой. Ажалдаа тон дуратай, үдэр, hүни илгаагүй hүугаад лэ эхилhэн худ... дүүргэжэл hаладаг. ... нүхэдынь утаhа, hабаг... дайнгаа үнгэ тон ... таарулан, даалгагдаhан... лөө шадабаритайханаар тээжэрхидэг.

Олон жэлдэ сугтаа ху... абари зангаа мэдэл... мэргэжэл шадабаряа ... далалсаhан эдэ ... нуудэй ажалайнь ... тон дээгүүр юм. Хүн... ниинь түсэбөө үлүүлэн ... гэдэг байна.

Эгэшэ дүү мэтэ эбтэй ... коллектив болоhон ту... Надежда Евсеевна Кузн... Александра Емельяновна ... кова гэгшэд хөөрөө hэн.

В. ТОКТОХОВ.

УЛАСХООРОНДЫН УРИЛДААН

hүүлэй үедэ республика доторнай мэргэп буудалгаар, радио ба авиамоделеэр, парашюдаар, мотоцикл болон автомобиль жолоодогшодой дунда hонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Эдэ бүгэдые республикын, аймагуудай ДОСААФ-ай эмхинүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Мүнөө республика доторнай 46 мянган хүн спортын эдэ зүйлнүүдээр hонирхоно.

Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой байгуулагдаhаар 55 жэлэй ойдо зорюулагдаhан мүрысөөнүүд эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Жэшээнь, Улаан-Үдын Советскэ районой предприяти, эмхи зургаануудай спортсменүүд февралиин 8-hаа 11 болотор сагаалса буудалгаар мүрысэhэн байна. Мүрысөөндэ хабаадалсаhан 16 командын дундаhаа геофизическэ экспедициин команда түрүү hуури эзэлбэ.

Байгша оной июль hарада Улаан-Үдэ хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныи спортсменүүд сугларжа, «Үнэгэнэй агнуури» гэhэн hонирхолтой мүрысөө үнгэргэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ манай республикын спортсменүүд аха дүү Монголой Арадай Республикын спортсменүүдтэй хирэ хирэ болоод лэ, спортын энэ тэрэ зүйлөөр мүрыссө үнгэргэжэ, бэе бэедээ айлшалалсажа байдаг болоhон. hүүлэй үедэ эдэнэрэй хоорондо сагаалса буудалгаар зургаан уулзалга үнгэргэгдэhэн байна. Эндэ манай республикын мэргэн буудагшад ходоо түрүү hуури эзэлжэ гарадаг байhан.

Үсэгэлдэр, мүнөөдэр авиационно заводой стадионой мүльhэн дээрэ мотоциклаар урилдаалгын мүрысөөн боложо эхилбэ. Мүрысөөндэ МНР-эй, Эрхүү, Ангарск, Братск, Улаан-Үдэ хотонуудай спортсменүүд хабаадалсана. Урилдаан үдэрэй 12 часhаа эхилхэ.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ.

СПОРТ — СПОРТ

БОКС. ОЛОН КОМАНДА УУЛЗАХА

hүүлэй үедэ боксоор «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэдэхэ болоhон мүрысөөн республикымнай спортсменүүдэй дунда заншалта болонхой. Тиимэhээ энэ нааданда республикымнай арhан бээлэйн эзэдhээ гадна, аха дүү Монголой Арадай Республикын, мүн союзна республикануудай, областиь, хизаарнуудай суглуулагдамал команданууд олоороо хабаадалсажа, боксын hайн техникэ, тактика харуулдаг гээшэ.

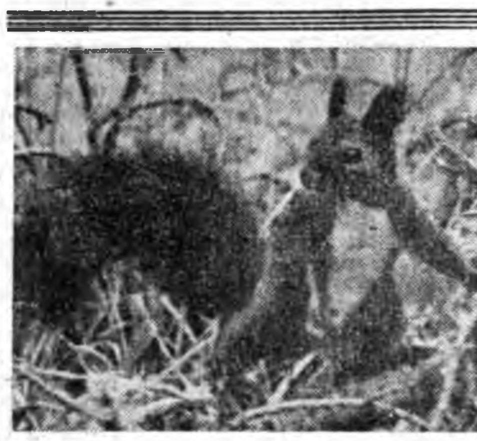
hонирхолтой энэ мүрысөөн байгша оной мартын нэгэнhээ 6 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдаба. Мүрысөөндэ Монголой Арадай Республикын суглуулагдамал командын гэшүүд ерэхэ дуратайгаа мэдүүлhэн байна. Тиихэдэ Красноярска, Хабаровска хизаарнуудай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай спортсменүүд өөр хоорондын дунда түрүү hуури эзэлхэ нааданда хабаадалсаха болонхой.

Нааданда Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй спортсменүүдhээ гадна Москва, Ленинград, Караганда хотонуудай, Узбегэй, Киргизэй ССР-нүүдэй мэдээжэ боксернууд ерэжэ, түрүү hуури буляалдаха байна.

Мүрысөөндэ хабаадалсахаар ерэhэн команда бүхэнэй гэшүүдые угтажа абаха, үдэшэхэ шэфүүд томилогдоhон, мүн нааданда боксын гое hайхан техникэ харуулhан спортсменүүдтэ барюулагдаха шангууд тогтоогдоhон байна.

Манай республикын нэрэ солые Эхэ орон соогоо суута гараhан уласхоорондын классай спортын мастер, СССР-эй, РСФСР-эй чемпион Валерий Стрельников, спортын мастернууд Владимир Султумов, Павел Федоров, Владимир Плюснин, Бато Нимаев, Иван Любчик, мастерта кандидадууд Геннадий Щербаков, Валентин Авдюшев, Александр Демехин, Николай Антонов, Алексей Бардаханов болон бусад хамгаалхаар, ехэ мүрысөөндэ бэеэ hорижо эхилбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Натуралистын тэмдэглэлhээ

БАЙРАГҮЙ ХЭРМЭН

Баунтын аймагай ангуушан Дуванча нэгэтэ намайе ой тайга соогуур ябажа ерэе гэжэ уриба. Хойто үдэрынь хоюулаа агнууриин зүргэ дээрэ гаража, үбдэг тулама саhан соогуур махаба гээшэбди. Мэргэн ангуушан харгынгаа хани нүхэр — ороёо хойноо хүтэлэнхэй, бинь хэрмэшэнэй туhалагша hэн тула тээ хойнонь алхалнаб. Витим голой саада тээ гараад ябахадаа, нүхэрни, иигэжэ хэлэбэ:

— Харана гүт. Хэды ехэ саhан гээшэб. Иимэ ехэ саhан дээрэ нохой ябажа шадахагүй, хүлэйнгөө hабар муудуулха, — гэжэ хэлээд ангуушан ороёо түрүүлэн табиба. Нэгэ хэды ябаhанай удаа Дуванча хургаараа доошонь заагаад, «харана гүш?» гээд асууба. Харахадамни, хүнэй ойлгохо юумэн үгы хэбэртэй. Болгоожо харахамни, жаахан амитанай мүр бии болоходол гээд, ойлгохоор бэшэ байба.

— Энэшни хэрмэнэй мүр гээшэ, — гээд Дуванча тэрэ мүрые намда hайсахан харуулhанай удаа, «амитанай мүр зүбөөр танихан лэ хүн агнажа шадаха» гэжэ эвенк арад хэлсэдэг юм гэбэ.

Тиигэhээр байтарнай үндэр нарhан дээрэhээ хэншьеб маанад тээшэ нарhанай шэнгэрhэ шэдэhэндэл үзэгдэбэ. Харан гэhээ: бамбагар hайхан үhэтэй, ута hүүлтэй хэрмэн модоной гэшүүhэн дээрэhээ маанадые ехэл гайхангяар хаража hуубал даа.

— Баарhан. Үбэлэй хүйтэндэ хаана байрлана хаб?— гэжэ би гэнтэ дуугаржархибаб.

— Шубуудай уурхай, модоной хүнды соо байрладаг юм. Зүгөөр эдэнэрэй хаанашье бэеэ хоргодуулдагые ойлгохонь хүшэр байдаг. Юуб гэхэдэ, мэхэтэй хэрмэн өөрынгөө байрые ямаршье амитанда олгуулхагүй. Тиимэhээ модонhoo модондо дүүлижэ ябаад, байраhaa гарадаг, гэдэргээ ерэхэдээ, баhал тиимэ аргаар байрадаа хүрэжэ амардаг байна, — гэжэ нүхэрни хэлээд, тэрэ хэрмые «буулгаа» hэн.

Хөөрхэн хэрмые минии хайрлаhан, шаналhые ойлгоhон ангуушан, иигэжэ хэлэбэ:

— Харана гүш? Шанга хүйтэн болоо байна. Мүнөө хэрмэн уурхай hoorоо дулаасажа хэбтэнэ. Энэшни байрагүй хэрмэн байгаа.

Ф. СОРОКИН.

Кино. ЭКРАН ДЭЭРЭ ГУРБАДАХЯА МҮНДЭЛБЭ

А. С. Пушкинай «Руслан ба Людмила» гэжэ поэмээр табигдаhан кинокартинын гушаад оной эсэс багаар экран дээрэ табигдаhые наhатай хүнүүд мүнөө hанана ehотой. Тиихэдэ артист Сергей Столяров Русланай рольдо наадаhан байна. Анха түрүүшынхеэ 1916 ондо А. С. Пушкинай суута поэмые кино болгохо туршалга хэгдэhэн байгаа. Бэлиг шадабаритай артист Иван Мозжухин Русланай роль гүйсэдхэhэн байха юм.

Ородой оюун бэлигтэ поэдэй мүнхэ зохеол мүнөө дахинаа мүндэлжэ, экран дээрэ гурбадахяа табигдаба гээшэ. Мэдээжэ режиссер Александр Птушко тус фильмые найруулан табиhан байна. Тэрэ үльгэр онтохонуудые кино болгоходоо шадамар бэрхэ болоhон. Иигэжэ дүшэ гаран жэлэй туршада харагшадые баясуулжа ябана. Бэлигтэ режиссерой найруулан табиhан «Новый Гулливер», «Золотой ключик», «Сампо», «Садко» гэхэ мэтэ фильмүүд харагшадай дура татаhаар зандаа.

hайн сэдьхэл, үнэн сэхэ ябадал, Эхэ орондоо дурлалга, тэрэниие хамгаалхаар бэлэн байлга — эдэ бүгэдэ А. Птушко гэгшын зохеолнуудай гол удхань боложо үгэнэ. «Үльгэр онтохон соо арад зоной хүсэл эрмэлзэл, hанал бодол харуулагдаhан байдаг. Тиимэhээ ород арадай hайн hайхан түхэл шэнжые, абари зангые ургажа ябаа үетэндэ дура татама hонирхолтойгоор харуулжа болоно»,— гэжэ А. Птушко шэнэ кинолентэ тухайгаа хэлэhэн байна.

Энэ зохеолые экран дээрэ буулгахадаа, режиссер арюун тунгалаг инаг дура харуулхые ганса оролдоо бэшэ, мүн Эхэ орондоо дуратай байлгые, муу муухай hаналтаниие hайн hайхан сагаан сэдьхэлтэнэй илан гараhые харуулжа шадаhан байна. Руслан хадаа печенегүүдые hүрдөөн айлгадаг сахилгаан хүсэн байгаа. Тэрэ добтолон ороhон дайсадhaa киевлянуудые сахин хамгаална. Харийн харатанhaa түрэл дайдаяа нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр хамгаалhан Руслан ород арадай баатар хүбүүн болоно. Тиимэhээ Владимир тайжа хүрьгэн хүбүүдэй олон байгаашье hаань, Людмила басагаяа имагтал Русланда хадамда үгэнэ. Энэ фильм найруулан табигшад Русланай алдар солые магтан дуулаhан хүгжэм зохеогоо. Энэ hүр жабхаланта хүгжэм ород арадай Эхэ ороноо сахин хамгаалhан бүхы баатарнуудта зорюулагдаhан шэнгеэр дуулдана.

Москвагай Ермоловагай нэрэмжэтэ драмын театрай артист В. Козинец Русланай түхэл шэнжэ hайнаар харуулжа шадаа. Артистын мэргэжэл шудалаагүй Наталья Петрова Людмилын рольдо наадана. Тэрэ Морис Торезэй нэрэмжэтэ хари хэлэнэй институт дүүргэhэн байха юм. Киноискусствада оройдоошье хамаагүй хүн энэ фильмдэ буулгагдаа. Дүшэ шахуу научна зохеол бэшэhэн физик Владимир Федоров Черноморой ролиие шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ шадаа бшуу.

Гүн гүнзэгы удхаараа, ухаан бодолой урасхал соогуур мүндэлhэн ушаралта ябадал удхалан хөөрэhөөрөө, үльгэр онтохоной уянгата түүрээлгые hайн ойлгодог композитор Тихон Хренниковэй зохёоhон ирагуу хүгжэмөөрөө энэ фильм харагшадай дура сэдьхэл суранзан мэтээр татан эзэлнэ. Тиимэhээ А. С. Пушкинай гайхамшагта поэмые хэды дахин уншаhан, шудалhан байгаашье hаа, үхибүүд, үбгэд, хүгшэдгүй бултадаа «Руслан ба Людмила» гэжэ фильмые ехэтэ hонирхон харана.

«Мосфильм» студида зохеогдожо гараhан хоер серитэй «Руслан ба Людмила» гэжэ үнгэтэ энэ фильм республикымнай кинотеатрнуудай экранууд дээрэ харуулагдажа эхилбэ.

Р. МАКАЛЬСКАЯ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи кинофикациин управлениин методист.

ПРАВДА БУРЯТ...

Нэгэдэхи хуудаh... «Багашуулай эмхи ... гаануудта — онсо ... рал» — түрүү бэшэг. ... публикымнай нэгэ уд... суглуулбари. «Нуга... «базаарай» эзэн» ... Рыжковой репортаж. ... доторой hонин.

Хоёрдохи хуудаh... Партийна ажабайдалай ... нико. Нютаг нютагай ... Союзна республикануу... мэдээсэнэ.

Гурбадахи хуудаh... «Жаргалтай хүн» — В. ... рахинсвай очерк ... саана.

Дүрбэдэхи хуудаh... ДОСААФ-ай эхин ор... зацинуудта. Шог.

СЭНХИР ЭКРА...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
13.05 — hүүлэй hо...
13.10 — hурагшадта ... дильнигай» програ...
13.40 — «Хүгжэмтэ ки...
14.10 — hурагшадта би... гёор «Амиды байгаа... нюуса» гэhэн олимп... Түрүүшын турай асу... нуудта харюу. 15.10 — ... **гэтэ телевидени.** «Кино... аяншалагшадай к л...
16.10 — Совет Арми... Флодой сэрэгшэдтэ з... лагдаhан дамжуулга. 16.4... «А. Н. Островский ба ... Соловьев. «Светит д... греет» — фильм-зүжэг.
УЛААН-УДЭ ХАРУУЛ...
19.30 — «Совет с... шэн» — киножурнал.
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
19.40 — РСФСР-эй ... дэй артистка Н. Иса... дуулана. 20.00 — Бү... гөөр наададаг хокке... дэлхэйн түрүү hуури ... хын түлөө мүры... СССР — Финлянди. Хо... дохи үе.
УЛААН-УДЭ ХАРУУЛ...
20.45 — «Талын ... нууд» — тележурнал ... ряадаар). Буряадай те... дени ба радиогой орке... концерт. 22.00 — «На ... ледней черте» — кино...
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
22.15 — «Угтамжын ... сэб бэелүүлэгдэнэ» — ... дамжуулга. 22.30 — ... панорама. 24.00 — «... мя». — мэдээсэлэй прог... ма. 00.30 — конц... 00.50 — Хоккейгээр СС... эй түрүү hуури эзэлхы... лөө мүрысөөн. «Хи... (Воскресенск) — «Сп... так» (Москва). 2.3-дахи...
ХОЁРДОХИ ПРОГРА...
16.45 — «Журавуш... уран hайханай ф... 18.15—концерт.

ФЕВРАЛИИН 19, ...
ПОНЕДЕЛЬНИК.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...
Улаан-Үдэ харуул...
19.00—үхибүүдтэ ... фильмнүүд харуула...
19.30 — «Долоон хо... панорама» (бурядаар)...
20.00 — «Спортын h...
20.10 — Эстрадын ма... нуудай концерт. 20.3... «Үгэдөө хүрэхэ» гэhэн ... жуулга. 21.00 — Теле... лама. 21.10 — Уласхо... дын шэнжэлэл. 21... «Тайгын эзэн» — уран ... ханай фильм.

Редакторай орлог...
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефо...

г. Улан-Удэ, ул. ... на 35. Телефоны: ред... ра — 54-54, приёмн... 54-93, зам. редактор... —68-08, зам. редактор... 62-62, отв. секретар... 5 0-5 2, секретар... — 66-76, отделы: ... тийной жизни — 6... сельского хозяйства—6... 63-86, пропаганды и а... ции — 56-23, промыш... сти и строительства—6... советского строительств... быта — 69-58, культур... школ — 60-21, писем и ... селькоров — 67-81, ин... мации — 34-05, общест... ная приёмная — 56-62, ... шинное бюро — 57-63, ... толаборатория — 33-61.